Divadelní

Biblioteka.

Svazek 26.

Strakonický dudák.
Veselohra u okna.

(Třetí vydání.)

Divadelní
Biblioteka.

Vydává

Jaroslav Pospíšil.

Svazek 26.

Obsahuje:

Strakonický dudák.
Veselohra u okna.

V Praze.
Nákladem Jaroslava Pospíšila.
1887.

Strakonický dudák.

Národní báchorka se zpěvy ve třech jednáních

od

J. K. Tyla.

Veselohra u okna.

F r a š k a v j e d n o m j e d n á n í.

z Kotzebue přeložil

J. G. L o u č o v s k ý.

(Třetí vydání.)

V Praze.
Nákladem Jaroslava Pospíšila.
1887.

Gift of
A. P. Coleman
4-26-32

Knihtiskárna J. Otty v Praze.

Strakonický dudák.

Národní báchorka ve třech jednáních.

Osoby:

Lesana, panovnice nad lesními pannami, polednicemi a divými ženami.
Bělena, lesní panna.
Rosava, polednice.
Divuka, }
Mihulice, } divé ženy.

Lesní panny. Divé ženy. Půlnoční duchové.

Kalafuna, venkovský muzikant.
Kordula, jeho žena.
Honzík, }
Frantík, } jejich děti.
Kačenka, }
Švanda, mladý dudák.
Tomáš, starý dudák.
Koděra, rychtář ve vsi u Strakonic.
Šavlička, voják na dovolené.
Trnka, starý hajný.
Dorotka, jeho dcera.
Nalejváček, hospodský.
Franěk, }
Váša, } venkovští chasníci.
Pantaleon Vocilka, bývalý študent, teď na cestách.

Česká chasa venkovská.

Král Alenoros, pán zemí neznámých.
Zulika, smutná princezna, jeho dcera.
Alamir, hrdina, její ženich.
Mikuli, hospodský.
Gulinari, }
Vanika, } posluhovačky v hostinci.
Dvořanín.

Komonstvo princezny Zuliky. Králova pážata. Alamirovi oděnci.

Jednání první.

Před hospodou ve vsi o pěkné hodince. Děti a děvčata hledí oknem do šenkovny. Je právě po tanci, ozývá se ještě výskání, tleskání a dupání.

Výstup 1.

Šavlička a *Koděra* z hospody.

Šavl. I aby do toho tisíc granátů! já vím také, co je kus legrace a juksu, ale tohle vaše vyražení — to je běhání skrze uličku.

Kod. Aj, aj, milý strejče! což pak se udělal z tebe poustevník? Veselost je ta nejlepší apatyka, a tanec vojáka nezabije.

Šavl. I což je o tanec — mangari! Voják má podle toho podešve. Jen kdyby při něm ty zlořečené dudy nebyly!

Kod. Aby nebyly? I toť by pak bylo celé posvícení jako kaše bez omastku a bez perníku.

Šavl. Řádnou muziku měli byste mít — celou kruchtu muzikantů, housle, trouby, kladinety —

Kod. I, i co pak ti napadá?! Ty novomodní píšťaly mohou si jednat po městech, ať si! ale my tu držíme na dudy; to je poctivá, staročeská muzika.

Šavl. Že by myši utekly!

Kod. Ó, já se při ní jaktěživ dost vytrdloval!

Šavl. To věřím, protože jste jaktěživ jiné intrády neslyšel; ale kdo byl na vojně —

Kod. Ten zná jinou muziku — až někdy záda brní, to věřím.

(Z hospody vyjde několik chasníků. Někteří jenom pro ochlazení, jiní s rosolkou a pivem, i zavdávají děvčatům.)

Šavl. To byste otvíral hubu, jaká je to nynčko ve městě muzika! Ta vám mluví, šeptá, kňučí, bručí, hučí — jak se dva při měsíčku hubičkujou — jak vedou chlapa k šibenici — všecko máte nynčko v muzice — alespoň to stojí po ulicích tištěno — ohlášeno velikou literou — a k tomu někdy češtinou, že byste nerozuměl desátému slovu.

Výstup 2.

Kalafuna s houslemi v ruce. *Švanda* s dudami.
Předešlí.

Kal. Ale co pak je to, mládenci? Střelil do vás někdo jako do vrabců na hrachovišti, že máme na holé stěny zevlovat? — Hezky do kola, sousedé! zahrajeme vám něco od podlahy.

Šavl. Buď rád, skřípale, že tě nikdo neslyší!

Kal. Skřípale? He he! kdybych tě neznal, Šavličko, myslil bych, že mi chceš dělat žluč. Já jsem starý primarius!

Šavl. Ty? To si přijď k nám primariusa poslechnout, když přijede takhle nějaký z Babylonu — nebo odkuďsi. Ten hraje, až potí krev, a posluchači dostávají křeče.

Kod. Ale jdi!

Kal. He he, to by byla pěkná muzika!

Šavl. To *je* taky muzika, právě v tom vězí teď všecko umění. Teď se nesmí hrát — (napodobí hraní na housle) tidli dity, didlity — to bys nabral! — nynčko to musí chodit: Šrum, šrum! — to padají tolary!

Kod. Tolary?

Šavl. Teď se vydělávají muzikou zlořečené peníze.

Kal. Že se vydělávají?

Šavl. Mangari, jako smetí! Takový muzikant, když to umí podle nejnovější noty, smete za večer tisíce.

Švanda (sebou trhne). Tisíce?

Kal. To je čtverák!

Šavl. Hotové tisíce. Našinec to ví, mívá při tom také pšouresy.

Kod. Ale jdi!

Šavl. Nosí vlaské bubny, pulpity a tak dále — člověk je na vojně a má fiňáry. Tisíce, povídám, smete za večer.

Švanda. A nač takový člověk hraje?

Šavl. Nač? No — na ledaco.

Švanda. Také na dudy?

Šavl. Na du... hahaha! to by ještě scházelo!

Kod. Proč pak? Vždyť je to kus poctivé muziky. Dudy pocházejí z časů —

Šavl. Krále Holce, když byla za groš celá ovce.

Kod. Ařsi! Však ono by neškodilo, kdyby nám bylo z těch časů ještě více zbylo než dudy. Ale ten český svět se celý převrátil a tancuje po hlavě — i tuhle náš lid začíná už jaksi po jiné muzice uši nastrkovat; ale dokud jsem já zde rychtářem, musí držet na dudy. A co se týče města, myslím, že by si tam mohli také jednou uši dudami namastit.

Šavl. Inu, s jedné strany máte skoro pravdu. Nynější svět žádá rohaté věci; dávaly se koncerty už na drnkačku, proč by to nešlo jednou taky s dudami? Mangari! Ale umět by musel člověk něco, rozumíme?

Kal. I což je o to! Švanda to umí z fundamentu; dnes to arci není pozorovat, protože mu tlačí láska osrdí — he he! — a z toho pochází krátký dech.

Šavl. Ah, proto věší chocholku jako zmoklý kapoun — haha! Inu arci, láska je hladový stravník. Ale vidíš, milý dudáku kdybys něco uměl, mohl bys do světa a vydělávat peníze; potom bys neměl s láskou žádné hořkosti; neboť peníze dokážou, nač si jen pomyslíš. Kdo má cvoky, podepírá boky. Našinec to musí vědět, vždyť je na vojně.

P í s e ň.

Peníze jsou páni světa,
dukát, to je pravý rek,
a co někdy stotka umí,
to by člověk sotva řek'.
Třebas ty byl motovidlo,
že bys oslí uši nes';
přece najdeš slávy sídlo —
jen že to jde do peněz.

Chce-li košťál mladou kůstku,
kancelářský správcův hlas,
chce-li forman čerstvě jezdit,
musí míti kolomaz.
Žoldy! volá muž i žínka,
s prázdnou rukou žádný ples;
i ta boží křepelinka
tluče pořád: Pčt peněz!

Chceš-li zkusit ženskou věrnost,
chceš-li zkoumat přítele,
chceš-li změřit panskou lásku
nebo světské fortele:

všecko najdeš, není veta,
víru na hřeb nezavěs;
jenom vejdi na trh světa —
ale nechoď bez peněz.

Železnice, parostroje,
krámy, domy, fabriky —
to teď roste jako z vody
podle nové praktiky.
Měj si ale rozum v pachtu,
doly, hory světa slez:
přec nenajdeš blaha šachtu,
jsi-li chudák bez peněz.

Peníze jsou hever světa,
silou svojí pravý div;
bez nich darmo cíle hledáš,
třeba jsi byl sto let živ.
Jen až půjdem ku armádě
s tichým srdcem do nebes —
ano, jen v tom jednom pádě
dojdem cíle bez peněz!

(Vrátí se do hospody, Koděra s ním a chasa za nimi; jen Kalafuna a Švanda zůstanou v předu, každý na jiné straně.)

Kal. (po chvilce). Já řku, Švando, budeme zde civět Pánubohu do oken? Pojď, snad cvrnkne někdo dvacetníkem.

Švanda. Jdi jen sám — nemám dechu; mně je tuhle (sahá si na srdce), jako by mi chtěly všechny měchy prasknout. Neslyšel jsi, že má jiný za muziku tisíce?

Kal. Snad je také potřebuje. Přej mu je.

Švanda. Já je potřebuju taky.

Kal. I jdi, my máme dost — he he! když nedělá žaludek bandurskou.

Švanda. Já chci ale víc! Půl tolaru mi nestačí, za to nemohu holce ani šněrovačku koupit.

Kal. A ty bys jí koupil také rád čepeček — ó, však my víme. Ale bez šněrovačky můžete se mít také rádi.

Švanda. Můžete! Co mi to pomůže, když mi dá šenkýř na stůl plný žbánek a já se ho nesmím dotknout? Dorotčin tatík mi hrozí, že mi spraží zadek jako zajíci.

Kal. To jsou tak hloupé řeči tatíků, nemůže-li hoch hned plný pytlík na stůl hodit. Já budu snad také takový mumloun, až mi ty moje kuřata dorostou.

Švanda. Ale já vím, co udělám! Tady do toho kozlího měchýře už ani nefouknu, ale půjdu do světa a přinesu si tisíce.

Kal. He he, kdyby to byly hniličky, proč ne!

Švanda. Ó, jen se posmívej! Já půjdu přec! Bez Dorotky nemám zde beztoho žádné radosti. Já měl už dávno sirky táhnout, nynčko to nahlížím. Když vydělá jiný člověk peníze drnkačkou, seženu já taky něco dudama — a byť to byl jenom *jeden* tisíc.

Kal. Ty zpropadené tisíce zmatou ti ještě kolečka. Podívej se na mne; já neměl ani zlámanou grešli — he he! když jsem si mou sedmou svátost namlouval; její máma chtěla vzít na mne koště, a já jsem dostal holku přec. Jenom trpělivě!

Švanda. Já nemám takovou račí krev.

Kal. To je chyba.

Švanda. A těm našim švihákům v koženkách dudy už také jaksi nevoní. Pryč tedy, hejdy do světa! tam jsou tolary! Dělej ty zatím jen sám tady muziku a louskej bídu, já budu shánět tisíce. (Odejde.)

Kal. (za ním). Počkej alespoň do pozejtřka — zejtra máme ještě sousedskou!

Výstup 3.

Kordula s protější strany, s ní *Honzík, Frantík* a *Kačenka. Kalafuna.*

Kord. He! — muži, Kalafuno, co je to?

Kal. Ah, jsi tady, moje slepičko — a hned s celou kukaní!

Děti (se okolo něho shrnou a ohmatávají mu kapsy). Tatínku, máte koláče?

Honzík. Já bych rád ňáký makový!

Frantík. A já hodnou měchuru.

Kal. Já také, mladý Kalafuno, já také, jen co je vyndají z pece; maminka trochu pozdě zadělala.

Kord. Jen dělej při naší nouzi ještě hlouposti!

Kal. I jdi! Kdo pak by mluvil dnes o nouzi — vždyť je pěkná hodinka. Škoda jen, že si nemůžeme spolu skočit; já bych měl arci deset chutí, musím ale ty zpropadené žíně dřít!

Kord. Já bych měla také deset chutí — ale skočit ti do očí!

Kal. He he!

Kord. Co zde zevluješ? Není živé duše v hospodě?

Kal. Oh, jako nabito!

Kord. Tak? A ty zde chytáš komáry, místo abysi seděl u cimbálu a chytal dvougrošáky?

Kal. He he — hrdličko, my nemáme žádný cimbál — leda kdybys ty tam vešla, to by byl cimbál!

Kord. Ty nemáš ani ruky, ani kapsy, kde by krejcar uváznul.

Kal. Ale dušičko!

Kord. To víš dobře, že jsem na to posvícení čekala.

Kal. Já taky, dušičko! Čtrnácte dní jsem snášel žízeň jako po třech herinkách!

Kord. Já potřebuju na zimu sukni, Kačena střevíce, Honzík kazajku —

Kal. He he!

Kord. Kdybysi za něco stál, pořídil bys si alespoň teplé rukavice —

Kal. He he!

Kord. Ale to ty ne! Jenom abych já se dřela, abych já se o všechny krky starala, vstávajíc léhajíc abych myslila, co strčím dnes do hrnce!

Kal. He he!

Kord. Ale to musí být jináč, to ti povídám!

Děti. Maminka se zlobí! (Schovávají se za otce.)

Kal. (se jen pořád svým způsobem dobrosrdečně směje).

Kord. (hledí na něho a neví, co má říci).

Kal. Stará! (Natahuje po ní krk a špoulí ústa.)

Kord. Teď se podívejme na toho blázna! (Sotva se zdrží smíchu.) Já tady kážu —

Kal. Dnes je posvícení, dnes se nekáže. Pojď sem a dej mi hubičku — he he!

Kord. Dej radši dětem koláč!

Kal. Dám, dám, slepičko! Půjdeme do hospody, potom po chalupách — to bude koláčů plná ošatka. Teď se ale neškareď — a pojď, dej si zahrát — he he! však on tě někdo provede. Tyť jsi ještě jako lusk!

Kord. To je potom pojednání s mužem! Raději do vody skočit, nežli se vdávat.

Kal. Arci, arci; ale žádná to neřekne před vdáváním, každá teprva deset let potom — když se nabaží. O vy safienti! (Vede ji při tom do hospody; děti se hrnou za nimi.)

Proměna.

Krajina při lese. Po straně stavení hajného.

Výstup 4.

Švanda. Potom *Dorotka.*

Švanda (přicházeje pozorně se ohlíží). Ona bude jistě doma, starý ji k muzice nepustí, a sám bude v lese. (Klepá na okno ve stavení hajného.) Dorotko!

Dor. (v stavení). Kdo je to?

Švanda. Já! Pojď trochu ven!

Dor. (vycházejíc). Kdo pak je ten já? — Ah, ty jsi to? Kde pak ses tady vzal? Játť myslila, že sedíš v hospodě — a koukáš po holkách.

Švanda. I dej mi pokoj! Já utekl z hospody, protože ti mám něco říct!

Dor. Jen aby to bylo něco veselého. Mně se dnes zdálo o růžích, a to znamená mnoho pláče. Co pak je to?

Švanda. Já vím, co udělám, aby se tvůj tatík na mne nesatanil!

Dor. Co pak je to?

Švanda. Aby mi dovolil za tebou chodit.

Dor. Co pak uděláš?

Švanda. Já vím, jak dostanu peníze!

Dor. Ty?

Švanda. Mnoho peněz!

Dor. Mnoho?

Švanda. Dnes se mi zajiskřilo v mozku a chytlo to jako v plném troudníku. Dorotko, za několik neděl budeme svoji.

Dor. Za několik neděl? I ty jemináčku — ach, ty jsi hodný, roztomilý člověk. Mne to už

beztoho všecko mrzí; tatínek pořád hubuje, a já nemohu přec na tebe zapomenout; mně se zdá, že budu na tebe ještě myslit, až budu jedenkráte na prkně ležet. Nu, již tedy udělej nějaký prostředek.

Švanda. Udělám, Dorotko, udělám!

Výstup 5.

Trnka s ručnicí na rameně. *Předešlí.*

Trnka. Holahó! — Půjdete-li pak od sebe? Ani o božím poledni nedáte si pokoje? Kolikráte mám ti to ještě říct, ty parohatý dudáku, abys mi za holkou nelezl? Ty budeš tak dlouho dělat, až ti vlepím hrst broků pod kolena.

Švanda. Nechte si povědít, milý Trnko —

Dor. Ano, tatínku, nechte si povědít; teď to vypadá —

Trnka. Hubu drž! Já bych si z toho nic nedělal, že ani otce ani matky nemáš —

Švanda. No, snad jsem nespad' s dubu jako žalud?

Trnka. Nu tedy, že ani otce ani matky neznáš! Já bych nedbal na lidské řeči, jen kdybys měl do čeho kousat. Kdybys byl dost mizerným pacholkem, třeba tím slouhou, jako býval tvůj nevlastní otec, abys měl krajíc jistého chleba —

Dor. Ale nechte nás jenom k slovu přijít, tatínku!

Trnka. Hubu drž! Já vím, co chceš — přimlouvat se, omlouvat se, domlouvat se, známe se, ty jsi chtivá straka — hr, hr! jen abys ho už měla! Ale co potom? Budete sušit hubu na větru.

Švanda (hezky hlasitě). Však ono není tak zle, pane Trnko! A kdybyste věděl —

Trnka. Já vím všecko!

Dor. Nic nevíte, tatínku! Švanda dostane peníze.

Trnka. Peníze?

Švanda. Aha! to koukáte — jako sýkora na lůj. To věřím!

Trnka. Dudáku, nedělej mi flauzy!

Švanda. Žádné flauzy! Já budu mít tisíce!

Dor. Slyšíte to? A za dvě neděle máme svatbu. Já dostanu novou sukni — viď? — a novou šněrovačku — je-li pravda?

Trnka. Ale ty poblázněná pěnkavo! kde pak by vzal ten dudák peníze? Rodičů nemá, přátel nemá, vydělat si jich neumí —

Švanda. Kdo ví! — a jen abyste o tom věděl — já jdu do světa!

Dor. Do světa? Švando, co ti napadá? Jakpak bude potom za osm dní svatba? Svět je kdo ví jak veliký — toť se do té doby nevrátíš!

Švanda. Tedy musíš trochu čekat; já si dám také srdce na zámek.

Trnka. Ale co pak chceš ve světě, ty střelený peciválku, jenžto jsi jaktěživ dále nebyl, nežli v Strakonicích?

Dor. Ano, co tam chceš?

Švanda. Vydělávat peníze.

Trnka. Jakpak?

Švanda. No — dudami?

Trnka. Du .... hahahaha!

Švanda. Co se smějete? Nynčko se vydělá nejvíc peněz muzikou.

Trnka. I ty pomámený strakapoune! Jsi tak hloupý, nebo se děláš hloupějším? Teď se vydělávají peníze tuhle tím — (ukáže na čelo) a tuhle tím (ukáže ruce), ale musí to mít člověk jako na

drátkách, všecko naštemováno. Dudy! Člověk by se zbláznil! Můžeš jít — i ano, ale po hospodách, kde ti budou házet po krejcaru — a jinde se ti vysmějou! Jdi si, jdi, ale do mého revíru mi nepáchni, dokud nebudeš mít na stole dva plné talíře — a kdyby to bylo třebas v ovčáckém baráku.

Dor. Tatínku! — Ach milý Švando, nech ten svět být světem a zůstaň doma; já radši ještě počkám, až se ti něco nahodí —

Trnka. I nech ho, ať si jde; však on zas brzo přileze a bude sbírat suché šípčí, aby nepošel.

Švanda. Aťsi — a třeba suché, tvrdé trnky, chcete-li co vědět! Každá bude přece lahodnější, nežli vy jste, pane Trnko!

Trnka. I ty rozčepejřený tetřeve!

Švanda. A jakorát že půjdu, a kdybych měl ty peníze vyžebrat!

Dor. Ale Švandičko!

Švanda. Mlč — nic si z toho nedělej! Mně to bude sice také jako mlýnský kámen na prsou ležet, že musím od tebe —

Dor. Já tě nepustím!

Švanda. Neplač — za to přinesu tisíce, a pak se podíváme, co bude mít tvůj moudrý tatík proti mně! On by mohl již teď po takovém zeti všech deset prstů olíznout — už k vůli tobě, že se máme tak rádi; ale což pak ví on, co to je! Celý den chodí okolo pařezů a ještě sám zpařezovatí! (Rozčilen odejde.)

Trnka (chce za ním). I ty pramilionský — !

Dor. (ho zastavuje). Tatínku, mějte považení — on to tak zle nemyslí — vždyť ho znáte! Jazyk má hned na kolečku, ale přitom to nejlepší srdce z celeho mužského pohlaví.

Trnka. Hubu drž a táhni do kuchyně!

Dor. (smutně odchází, pak se ale vrátí). Tatínku, dělejte co chcete, ale na vždycky bez něho nevydržím!

Trnka. Hubu drž a táhni!

Dor. Nu, však já už táhnu! Nynčko teprva pozoruju, že nevíte, co to je, když má jeden druhého rád — vy jste to bezpochyby nikdy nezkusil, anebo tomu již hrozně dávno, že se na to ani nepamatujete. Ale to vám povídám, tatínku — já si nemohu pomoct — pustíte-li mi Švandu do světa: tedy si lehnu a bude po mně — anebo poběhnu za ním. (Odejde.)

Trnka. I ty nezdár.... ne, ne, tatíku, zlobit se nesmíš! Jak jsi ji vychoval, tak ji máš — co na srdci, to na jazyku, nehněvej se tedy. Vždyť víš dobře, co jí schází, a býval jsi také takový — třebas to nechtěl nynčko okázat. Měj si ho ráda, jestli ti srdce jinak nedá! Budeme tak dlouho na moudrého hrát, dokud nějakou hloupost nevyvedeme. (Odejde do stavení.)

Proměna.

Na samém kraji lesa. Uprostřed veliký košatý strom, u něho drnové sedátko, za ním rozmanité křoviny.

Výstup 6.

Švanda přichází zamyšlen.

Švanda. Jakoby se o mne dva duchové tahali: jeden šeptá, abych šel, druhý, abych nechodil; jeden slibuje zlaté hory, druhý prázdnou mošnu. (Sedne si pod strom.) Co mám dělat? — zase do hospody? — já bych raději celý měch roz-

trhal.... anebo do světa? — jen kdybych věděl, že dovedu zahrát, aby se to lidem líbilo! (Podepře se pololeže o loket a dá hlavu na dlaň) Tady to jde arci — ale jak to půjde jinde? (Z dáli je slyšeti dvanáct hodin bít.) Už poledne! — A ve mně je hotová půlnoc; před očima se mi to míhá — hlava mi jde kolem —

(Ve vsi zvoní se malým zvonkem poledne; v tom se rozevrou nejnižší ratolesti prostředního stromu a tam se okáže dopola Rosava.)

Výstup 7.

Rosava. Švanda. Později ***lesní panny.***

Rosava (v šedivém rouchu, sklání se k Švandovi).

Švanda. Ah, teď je mi volno — teď je tu líbezno! (Usne.)

Sbor lesních panen

(na počátku zní jemně a z dáli, pak hlasitěji se blíží).

Je v půli den,
pospějme ven
na den!
Libé ticho vane,
síla duchů plane,
pospějme ven
na bílý den!

(Mezi tím se rozevřel i peň stromu a z něho vyšla Rosava. Nyní se rozhrnují kolem křoviny, a z nich vystupují ***lesní panny*** v bílých dlouhých šatech, s vlajícími vlasy a zelenými věnci. Rosava na ně kývá; ony vůkol ní se shromažďují.)

Rosava. Pojďte, pojďte sestry milé,
čekalať jsem této chvíle,
abych svoje drahé dítě
z nápasti a sítě

lidských nehod vyvedla,
a pak utišena,
štěstím jeho potěšena
v klidné lůno zase usedla.
Lesní panny. To je syn tvůj?
Rosava. To ten samý,
pro nějžto mě panovnice
nad pannami
temných lesů netrpěla více
v říši své — ta bláhová!
ježto mní, že srdce ženy
proti bolu této změny
žádné utěšení nechová!
Já to přísné vyhostění
ráda nesu — vždyť mám syna!
V jeho zdaru míjí utrpení,
ježto na mne uvalila vina.
Bělena. Spanilý to mládenec!
Rosava. Ano, jako poupě z růží
leželo mé dítě v nuzném lůži,
když jsem do lidských je rukou dala;
rostlo jako proutí,
že jsem při každé své pouti
kolem něho zaplesala;
ačkoli mě také hoře hnětlo,
že tak pěkně květlo,
a já drahé obejmouti nesměla.
Rostl hoch mé lásky,
až sám také moc té čaropásky
okusil — a teď mi dělá péče;
chudým životem se vleče —
neboť to jsem chtěla, vidoucí, že
chudý spokojněji život vede,
nežli mnohé bledé,
vrtochami utrápené kníže.

Bělena. Jaké jsou ty jeho péče?
Rosava. Rád by dostal milou svoji;
otec ale svazek dvojí,
že je ženich tuze chudý —
neboť nemá nic než svoje dudy.
Tu chce chlapec ubohý
skočit na nohy,
běžet do světa a získat zlato,
potom dostat dívku za to.
Dovede to, když mu pomoc dáte
podle sil, jež od královny máte.
Bělena. Mluv, co máme vykonat?
Rosava. Dechněte mu v jeho dudy
svoje sladké zpěvy,
aby hraním jeho všudy —
kamkoli jen kročí —
ztichly smutek, bol a hněvy,
radostná i slza tekla z očí;
by se každé srdce na něj smálo,
však i zlaté odplaty mu přálo.
Bělena. My tvou žádost vyslyšíme,
dudy kouzlem naplníme.
Lesní panny (vztáhnou ruce, jakoby Švandovy dudy žehnaly).
Zavzněte zvuky našich zpěvů,
kdykoli mládenec bude hrát;
zavzněte smutným pro úlevu,
veselost chtějte světu dát!
Bělena. Libě budou jeho dudy znít,
dokavad je bude *v lásce* mít;
jestli na ně ale jednou zakleje,
čaromoc jich pryč se poděje.
Rosava. Děkuji vám, drahé společnice
mládí mého! Buďtež pomocnice
také synu mému,
aby dospěl k cíli žádanému,

aby v loktech lásky blažené
našel slasti toužené!

(V dáli bije hodina.)

Bělena. Poledne míjí,
vraťme se zpátky,
za dne nám dáno
vlády čas krátký!

Lesní panny. Skrejme se opět
v lesnatém klínu!
Nám přeje doba
večerních stínů!

(Mezitím zaznívá jemná hudba, stromy a křoviny se zase rozevrou a panny v nich zmizejí.)

Výstup 8.

Kalafuna. Švanda spící.

Kal. (trochu ostýchavě se ohlíží, nežli Švandu zhlídne). Ať neumím kalamajku zavrznout, když jsem si to nepomyslil! To bývá jeho místečko, ale já jsem rád, když ho nevidím, zvláště o polednách. Hajný chlapíka vylil — he he! a chlapík tu prolil bezpochyby několik zamilovaných slziček. Teď spí! — Co mu to napadá? A heká, jakoby ho tlačila můra — místo aby on dudy tlačil! He, Švando! Švando!

Švanda (vyskočí). Co je to? Kdo je to?

Kal. Já jsem to! Vezmi oči do hrsti.

Švanda. A kam se poděli ti andělové?

Kal. Tady? Leda z roští — nebo nějaké polednice; ty zde mívají svoje rejdy.

Švanda. Polednice? Viděl jsi už nějakou?

Kal. Já ne, ale matka mé báby říkávala, že její prabába jedenkráte jednu potkala, a že —

Švanda. A co pak jsou vlastně ty polednice?

Kal. To jsou jako invalidky lesních panen. Když prý se totiž nějaká lesní panna do člověka zamiluje, tedy ji královna vyžene, a tu je z ní bludná polednice, a z těch polednic udělají se po čase divé ženy. Teď ale pojď!

Švanda. Kam?

Kal. No kam — hrát!

Švanda. Já? hrát? Já mám teď jiné hraní v hlavě. Půjdu do světa.

Kal. Ale hochu, dej si pokoj! Podívej se na mne; já nevystrčil jaktěživ bradu dál než, abych řekl, za panské stodoly, a co mi schází? Zdráv jsem, ženu mám —

Švanda. To je to! — Ale já jí nemám a nemohu ji dostat bez peněz. Peníze vydělám ale ve světě.

Kal. Vyděláš. Ale co proděláš? Svět je kluzký, jak se říká, příležitost dělá zloděje. Pamatuj si, že bys tu nechal Dorotku.

Švanda. Ta může být jista. Já budu koukat jen na tisíce — a ty dostanu. Mně se o tom právě *zdálo.*

Kal. Tak? No, jen když se ti o tom zdálo — he he! To je trefa. Zůstaň doma.

Švanda. Já ti byl jako v pěkném velkém zámku, a tam bylo plno pánů a paní a všechno ve zlatě — a ti chtěli, abych jim hrál.

Kal. He he! Kdyby to byli naši páni v koženkách, to bych se nedivil.

Švanda. Na začátku jsem nevěděl, mám-li se opovážit —

Kal. Aby se ti nevysmáli.

Švanda. Potom si ale dodám kuráže, vezmu kozlíka do ruky — (Dělá vše, jak vypravuje.)

Kal. A páni si zacpávali uši.

Švanda. Myslím si: Skoč oko nebo zub — fouknu do měchu a začnu hrát. (Hraje polku.)

Kal. A paničky utíkaly, jakoby do nich střelil — he he! U nás — (pozoruje podivnou hru a škube sebou se zalíbením) by to arci prošlo; ale páni mají — jiné lahůdky — u nich to jde: Tralalalala! (Zpívá si a tancuje podle hrané melodie.) Ale Švando — dej pokoj — tacet — dělej pauzu! — Já už nemohu.

Švanda (přestane hrát). Co pak je ti?

Kal. Sedl ti do toho měchu zlý duch? Toť je o přetrhnutí! Toť lechtá, jakoby ležel člověk mezi mravenci.

Švanda. To mi povídali ti páni také a sypali mi potom tolary.

Kal. Nech tolary ve snu a drž se opravdy. Pojď a zahrej ve vsi. Přijeli hosté, cizí, neznámí hosté — pomysli si — schválně, aby dudy slyšeli; proto jsem tě hledal; pojď, to padne tolar bez spaní.

Švanda. Jenom k vůli tobě — a pak, aby naši lidé věděli, že není člověk jako velbloud. Potom ale do světa, aby padly tisíce. Švanda není ze dřeva, abyste si myslili!

Kal. Pojď jen, pojď!

Švanda. On se krčí mladý vrabec tak dlouho v hnízdě, až přece vyletí — a potom hejchuchu! Celý svět je jeho, všude klove, všude zobe, všude se třepetá. Já se budu nynčko také třepetat. (Odejde s Kalafunou.)

Proměna.

Před obydlím hajného Trnky.

Výstup 9.

Dorotka vyjde ze stavení. Potom *Švanda.*

Dorotka. Teď bych se mohla arci na skok do vsi podívat, otec není doma.... ale ne! Aby neřekl, že snad schválně ruku do ohně strkám; ono mu není to jeho zapovídání beztoho nic platno, já od Švandy neupustím — nevím sice proč?.... Ale nemohu. Mně se zdá, že by mi bez něho denní světlo scházelo, že bych bez něho ani dýchat nemohla.

Švanda (vejde s dudami a malým ranečkem na zádech). Dobrého zdraví, Dorotko!

Dor. I pozdrav tě Bůh! Já o vlku a vlk tady. Ale co pak to znamená? Co to neseš?

Švanda. Stěhuju se.

Dor. Kam pak?

Švanda. Už jináč není, Dorotko, do světa.

Dor. Ale Švando! Co ti to vlezlo do hlavy?

Švanda. Vyplač se — budeme plakat třebas dueto, ale pomoci ti nemohu. *Tak* to zde dél nevydržím.

Dor. A já to nevydržím zas takhle!

Švanda. Musíš, Dorotko!

Dor. Mně pukne srdce!

Švanda. Stáhni si hodně šněrovačku. Za čtyry neděle bude po všem. To jsem zase doma v kapse budu mít tisíce, a budeme strojit svatbu.

Dor. A což jestli žádné nevyděláš?

Švanda. Já? Trhat se o mne budou, jako se právě teď ve vsi o mne trhali — a byli při tom

páni z města s naštemovanýma ušima. Já jim jen honem uplách', abych se darmo nezdržoval, abych byl už zejtra ve světě. Nynčko teprva vím, co umím!

Dor. A co si já tady zatím počnu, na to se neptáš? Budu-li se trápit a soužit, na to nemyslíš? Kdybys měl jen polovičku lásky jako já, ani by ses odtud nehnul.

Švanda. To bych tomu dal! To bych mohl za tebou chodit, až by na mně vyrost mech — a ty bys celá zplesnivěla. Já mám lásky, že nevím kam s ní, a proto jdu do světa!

Výstup 10.

Kalafuna. Předešlí.

Dor. (sotva ho zahlídne). Ach, milý Kalafuno, pomyslete —!

Kal. (u velikém rozčilení). Chce uletět, je-li pravda? Nechte ho, pusťte ho, tady to s ním není k vydržení. On by nás tu potrhal!

Dor. Jak to?

Kal. Já posud nevěděl, co v tom špuntu vězí! Čáry, učiněné čáry — svět se poblázní, až ho uslyší. Nemějte starosti, Dorotko! Za čtyry neděle máte ho tady s tisíci! Kdybych já to uměl na ty skřipky, co on umí na ten svůj měch — prásknu do bot, jak mám ženu a několik capartů na krku!

Švanda. Měj se tedy dobře, Dorotko!

Dor. Ne, já tě nepustím!

Kal. No no, dejte si po hubičce, zaplačte si — já vám k tomu třeba zahraju. (Hraje na housle národní píseň: Loučení, loučení atd.)

Švanda. Za čtyry neděle budu zas tady.

Dor. Ale dozajista! Snad bys mohl nějakou slevit.

Švanda. No, vždyť uvidíme! Jen mají-li všude stejný kalendář. Teď neplač; měj se dobře a chystej se zatím na katechismus! (Rychle odchází.)

Dor. Švando! Počkej!

Kal. (přistoupí k ní). Panenko, potěšte se!

Dor. Ó, já nešťastná! (Vrhne se mu na prsa.)

Výstup 11.

Kordula s dětmi. *Předešlí.*

Kord. Kalafuno! (Spráskne ruce.)

Frantík. I hlehle! Tatínek si namlouvá!

Kal. Tu máš, čerte, karabáč! Teď bude stará vrčet!

Kord. A tohle se mi líbí! Místo aby si hleděl výdělku, slízá se tady za božího dne s osobou — já se zalknu!

Kačenka. Maminka má trhání!

Kal. Panno Dorotko — zpamatujte se!

Dor. (ustoupí a hledí do dáli za Švandou).

Kord. A vy nešťastná osobo —!

Kal. Stará!

Kord. Kam jste dala stud před Bohem a lidmi?

Kal. Stará!

Kord. Kam jste dala oči?

Kal. Stará!

Kord. Že se ostouzíte s takovým kostrounem!

Kal. (se rozkřikne). Stará, teď toho mám dost! Já primarius — kápo — paní Kordulo! Já tohle dobré děvče těšil — protože je sirotek.

Kord. Sirotek?

Kal. Ano — sirotek lásky! Právě upláchnul jí ženich do světa.

Honzík. Tatínek má kuráž!

Kord. Arci, proto si strhne holka hlavu! Za to by měla nebi děkovat.

Kal. Oh, jen se nedělej! Však ty jsi také jednou natahovala moldánky, když mě chtěla Strakonická banda s sebou na cesty! Víš ještě?

Kord. To se ti něco zdálo! A k čemu ty daremné řeči? Pojď do hospody; lidé chtějí ještě tancovat.

Kal. I ať si tedy ňákou zavejskají; já bych musil při tom hluku žíně rozedřít. — Potěšte se, Dorotko! Máte-li náturu, jako moje Kordula, tedy vám bude za čtyryadvacet hodin zas dobře. (Odchází se svými.)

Dor. (sama). Dobře? — Ach arci, vždyť musí být dobře — a kdybych celý den za ním koukala, tedy si přece nic nevykoukám — (den se kloní k večeru a krajina se naplňuje pomalu červánky) a kdybych celý den vzdychala, tedy si přece nic nevyvzdychám. To vím — ale což je mi to platno? Srdce nedá přece pokoje! A jen kdybych věděla, že se mu nic nestane!

(Vysoké křoví na protější straně se rozevře a z něho vystoupí Rosava.)

Výstup 12.

Rosava. Dorotka.

Dor. Kdybych mohla se živou duší o něm porozprávět!

Rosava. Jen ho věrně v mysli uchovávej,
jiným starostem se neoddávej!

Dor. (pro sebe). Co je to za osobu? (Hlasitě.)
Což víte vy?
Rosava. Znám tvou bázeň i tvé naděje;
věrné lásce mohu ale věstit,
že jí bude příští zlaté květy pěstit;
milenec tvůj cíle svého dospěje.
Dor. Že dospěje?
Rosava. Tamto pohleď, jak i lůnem noci bledé
strážných duchů zástup kroky jeho vede!

(Pokyne na zad; v popředí se docela setmí. Hudba. Zadní opona se vyhrne.)

Výstup 13.

Daleká vyhlídka na rozkošnou krajinu, kteráž jest měsícem jasně ozářena; uprostřed pahorek, na němžto *Švanda* stojí. Nad ním i okolo něho vznášejí se zpívající *lesní panny:*

Jasná je noc!
Nám dána moc
tu noc!
Libé ticho vane,
síla duchů plane;
jasná je noc,
jdem na pomoc!

Dor. (stojí v popředí u radostném užasnutí).
Rosava (s pravicí v dáli napnutou).

(Mezitím opona zvolna padá.)

Jednání druhé.

Leskem drahých kovů se třpytící jeskyně. Uprostřed povýšený trůn.

Výstup 1.

Lesana ve skvostném bílém rouchu, se zlatým věncem na hlavě, sedí na trůnu. *Lesní panny* okolo ní. Potom *Rosava*.

Lesana. Úsměch z moci mojí tropit,
potom slzou tváře kropit
umí žena lehkovážná!
Že však vaše prosba snažná
srdce moje oblomila,
tedy jsem jí povolila
vejít v bránu říše mojí,
aby řekla žádost svoji.
Bělena (pokyne stranou).
Přistup, Rosavo, a oznam paní,
jakou máš to prosbu na ni.
Rosava (předstoupí).
Mocná panovnice, prosba moje
neobtěžuj srdce tvoje —
dotýkáť se mého syna.
Vyznávám se, že jsem vinna;
chtěj však jednou milost dáti
a mně pomoci své přáti.
Lesana. Mluv! — Kdo pod korunou právem sedí,
rád si proseb lidu svého hledí.
Rosava. Syn můj vypravil se v živé
kolotání světa,
a já nyní trnu, že v té divé
tísni bude po něm veta.

Nezkušen je — a dle stavu svého
nemohu být průvodkyní jeho
po všech končinách,
když mě nepropustíš přes svůj práh —
když mě neobdaříš
mocí duchů nevázaných.
Učiň tedy tak a dovol,
bych ho směla doprovázet,
bych mu dnem i nocí
byla ku pomoci,
kdyby měl snad s cesty scházet.
Za to — když s ním po vší píli
dojdu k cíli,
vrátím se, a ty mi strhneš
hodiny co léta z věku mého,
odsoudíc mě — mezi divé ženy.
Já se nehrozím té kruté změny;
mateřská mi láska dí,
že mi štěstí syna mého
pokutu zlou nahradí.

Lesana. Na mnoho se odvažuješ!
Měj si ale, več se uvazuješ.
Pouštím tebe z úzkých mezí
doby vykázané,
přikládajíc tobě moci,
jakž mám od věčnosti právo dané.
Buď synovou společnicí,
buď i jeho pomocnicí —
ale vášně jeho řídit nesmíš.
Až se vrátíš — uvidíme,
co ti za to uložíme.

Rosava. Díky tobě, velemocná paní,
vůle má se vůli tvojí klaní. (Odejde.)

(Lesní panny utvoří okolo trůnu veliké malebné skupení — a mezitím děje se)

Proměna.

Krátká ulice v městě ideálního slohu. Po pravé straně stavení s dveřmi, nad nimi nápis: *Vejdi dále, poutníku!*

Výstup 2.

Vocilka v lehounkém kabátku, má dlouhé vlasy, kníry a bradičku, na zádech malý vak, v ruce tlustou hůl. Zpívá:

Celý svět je jako koule,
těžko na něm stát jen nohama;
nechce-li mít člověk boule,
musí se ho chytat rukama.
Tu to klouže,
tam se boří,
tu je louže,
tam to hoří:
člověk má se jen co točit,
nechce-li si tacle zmočit;
kdo však umí chytře hrát,
dovede tu pevně stát.

Ano, chytrost žádné čáry! Já to zkusil už v těch nejzamotanějších pleteninách života; chytrá hlava se neztratí. Kdybych měl vypravovat, co jsem všechno tropil — od té chvíle, když jsem jakožto řádný študent poslední noc na biliaru spal — kdybych to měl vypravovat: to by byla kronika tlustší nežli Hájkova a strakatější nežli Enšpigl. Teď budeme zkoušet ještě jedno. Budeme hledět přijít za sekretáře, za kasíra nebo něco podobného k cestujícímu koncertistovi. Proč ne? vždyť podle toho vypadáme — a nynčko to nejvíc vynáší. Já už dávno po jednom pasu a teď mu sedím na patách. Tuhle prý se uhostil! *Vederemo!*

(Čte nápis.) „Vejdi dále, poutníku!“ Ah — to je mudrc hospodský! Jen jestli také říká: Odejdi v pokoji! — třeba neměl poutník prachů.

Výstup 3.

Mikuli. Vocilka.

Voc. Má služba, mnohovážený — bezpochyby panovník nad tímto tělo- i dušekojným ústavem?

Mik. (pořád vážně.) Jsem hostinský.

Voc. To mne těší. Já si přál už dávno hostinského nakrmení. Račte dovolit — nehostíte také slavného koncertistu?

Mik. Co je to?

Voc. Zvíře, co dělá muziku.

Mik. Ah, to je ten český dudák?

Voc. Ano, ta Strakonická chlouba.

Mik. Ten je tady.

Voc. To mne těší! A nemohl bych s ním rozprávět?

Mik. Proč bys nemohl? Jak vidím, nemáš hubu zarostlou.

Voc. (stranou). No počkej! to poznáš teprva, až se dostanu do hrnců. Musíte vědět, že jsem jeho krajan.

Mik. Taky Čech? (Prohlížeje si ho.) To musí být divná zem — ta česká!

Voc. Hm — tak bečelo již mnoho trkavých beranů! A báchorek máte o té české zemi — hůř nežli o červené karkulce.

Mik. Nu, tuze dobře tam as není, sice by vás tolik z ní neodcházelo.

Voc. Můj laskavý napaječi poutníků! to víte, že je svět už tuze starý, a proto je už taky leckde

děravý. Pánbůh nemůže ale takové díry trpět, a když někde něco pukne a díra se udělá: tu vezme Pánbůh pokaždé nějakého Čecha a takovou díru jím zastrčí, aby stavení neshrklo. Proto máte tolik Čechů sem tam ve světě.

Mik. (hledí na něj a vrtí hlavou). Nu, pro mne — myslíte-li, že jste národ vyvolený, uvidíme, co tady dovedete.

Voc. Tady?

Mik. Tvůj krajan chce hrát před naší princeznou.

Voc. Princeznou?

Mik. Již od delších časů ulehl na ni tak hluboký smutek, že ani nemluví; darmo bylo pro ni posud rozličné obveselení strojeno. Tu přiletěla pověst o divné hudbě tvého krajana, a otec smutné princezny vypravil za ním posly, aby ji svojí hrou potěšil. On přišel — a já se jdu nyní poptat, kdy by se mohl do paláce odebrat. (Odejde.)

Voc. Náš dudák má princeznu obveselit? Viktoria, pšenice kvete, to se nechá něco utrhnout. Vocilko, vysloužilý študiose, nynčko se řádně seber a presentiruj se. Moje garderoba je sice trochu sešlá — tuhle z levého šosu bude moci být brzo cedník, a kolena se derou na čerstvé povětří; ale vždyť máš ještě jednu rukavičku — vytáhneš si límec — vulgo: fátrmordy — a jsi hotový! Tak, jen chutě do toho, a mysli na sekretářství. Arci, kdyby ses měl přiznat, zdali se k tomu hodíš? Pah, proč bysi se nehodil? Ty nebudeš první na světě, který se za něco vydává, k čemu se jakživ nehodí. Ono se ledaco povrchu leskne, ale vnitřku je to dým.

*

Píseň.

Mnohý vstane sotva z lože,
modlí se hned: Pane Bože!
potom začne pilně smekat,
na ulici třebas klekat,
chce pobožným mužem slout;
chudého však honí z domu,
hází po něm tisíc hromů,
nájemníka utiskuje,
čeledínu utrhuje —
běda, kdo by se chtěl hnout!
 Proto dím:
 Povrchu se mnoho leskne,
 vnitřku je to ale dým.

Mnohý mistr pošle dílo
na výstavu, až je milo,
dostane i medálii
jako v ňáké batálii,
potom chodí jako páv.
Doma zatím pilně píchá
tovaryš a hořce vzdychá;
on to dílo vyhotovil,
mistra svého přiozdobil,
sám je sotva živ a zdráv!
 Proto dím:
 Povrchu se mnoho leskne,
 vnitřku je to ale dým.

Mnohý staví nový krámec,
udělá si zlatý rámec,
nápis ven jak lomenice.
zboží do vnitř za tisíce,
k tomu v každém koutě *gás!*

Za rok přijdou kreditoři,
jestli ho dřív neumoří,
krám se zamkne, zboží zmizí,
lampy shasnou, pán se sklízí,
v konci je ten drahý špás!
Proto dím:
Povrchu se mnoho leskne,
vnitřku je to ale dým.

U klavíru slečna sedí,
do francouzské knihy hledí,
na vídeňské jezdí bály,
ve Švejcařích sleze skály,
domovem je tu i tam!
Po česku se ale bavit,
jehlu vzít a něco spravit,
oběd chystat, prádlo pařit,
dobře péci, chutně vařit,
ach, to neví kudy kam!
Proto dím:
Povrchu se mnoho leskne,
vnitřku je to ale dým.

Fintěný panáček hlásí,
co přemoh' panenské krásy,
hejří, hraje, v noci bouří,
za den dvacet cigar kouří,
knihy nechá v pokoji;
když pak přijdou examenу,
chodí celý pomámený;
marné ptaní profesorů,
jak by mluvil do sochoru,
švihák husu uloví!
Proto dím:
Povrchu se mnoho leskne,
vnitřku je to ale dým.

Mnohý vzdychá: Milí bratři,
milujme se, jak se patří,
nouzi rádi pomáhejme,
smutku slzy utírejme,
lásku k bližním káže Bůh!
Tajně zatím dře a šidí,
tloustne potem chudých lidí,
stovku ze sta požaduje,
špejchary si naplňuje —
hladový ten vydřiduch!
Proto dím:
Povrchu se mnoho leskne,
vnitřku je to ale dým.
(Vejde do hostince.)

Výstup 4.

Rosava v oděvu poutnickem. Za ní ***Dorotka*** s trumarinou, plachetku na hlavě; ***Kalafuna*** s houslemi ve futrálu, ranec na zádech.

Rosava. Zde jsme u cíle; když vejdete,
hledaného muže najdete.
Dor. A vy nás opustíte?
Rosava. Budu u vás blíže,
nežli mníte; neb mě víže
nejpevnější pouto k vám. (Odejde)

Kal. Divná osoba! Najednou se nám vyskytne a vede nás; my za ní a nevíme ani kam. Kde to jen jsme? Tady to vypadá jako v nějaké pohádce o zaklené princezně.

Dor. Pojďte jen dále, abychom věděli, jsme-li u cíle. (Vejdou do hostince.)

Proměna.

Komnata v hostinci.

Výstup 5.

Švanda. Potom *Vocilka.*

(Švanda v černém fraku, ale aby na něm visel, má bílý šátek s notným límcem na krku atd.; pohybování jeho v tom obleku jest nejapné.)

Švanda (přicházeje zívá a protahuje se). Ah — tohle je veselé živobytí — jako o štědrém večeru při prázdné míse. Samá dlouhá chvíle! Někdy mě to arci strhne do proudu — tu se jí a pije; ale potom je zas jako by vypálil. A to nejhezčí při tom je, že nemám posavad žádných tisíců. Ty peníze jdou u mne jako na dračku.

Vocilka (vejde s mnohými poklonami). Servitore, signor musicanto — poníženě ruce líbám.

Švanda. I — jen nechte! Co vám to napadá?

Voc. Já dychtil už dávno po té chvíli, abych mohl svému nejslavnějšímu krajanovi svou nejhlubší poklonu udělat.

Švanda (živě). Vy jste Čech?

Voc. Oh — a jaký! Doma to nemohli se mnou ani vydržet, a radili mi, abych se podíval trochu do světa.

Švanda. A co nynčko děláte?

Voc. Chodím za vámi a poslouchám vaši nebeskou muziku. Roztrhal jsem tím říkaje své poslední boty — všecko z pouhé lásky k umění.

Švanda. To jste blázínek!

Voc. Já vím; ale ono je teď mnoho takových muzikantských třeštílků — to je teď jako cholera.

Při tom pozoruju, že nemáte u sebe žádného člověka, kterýž by se o vaše pohodlí staral, vaše koncerty objednával, recensentům bilety roznášel — i pokládal bych se za šťastného, kdybych vám mohl ke všemu tomu svoje mizerné služby obětovat.

Švanda. To by bylo snad tuze mnoho!

Voc. Ono se to vlastně také sluší. Každý slavný muž má svého sekretáře, komorníka, důvěrníka — nebo jak se chce titulovat — a takový člověk je pro něj pravé dobrodiní.

Švanda. Tak? Já si pomáhal posud sám, nebo jsem si vydlužil čeledína z hospody; arci že mě to všecko dřelo — jak se mi zdá —

Voc. No, to si mohu myslit! Čeledínové — to je krásná čeládka. To jsou pobertové. Ale to všecko přestane, když budu já u vás. A jak užijete života! — beze všech starostí. Já se vám budu starat o cesty, o koncerty, o kasu — o všecko! Uvidíte, že vám bude při tom tuze lehko!

Švanda. Nu, jestli myslíte — můžete u mne zůstat; alespoň se mi nebude tak stejskat.

Voc. Oh — milostpane — poníženě ruku líbám.

Švanda. Ale — jste poctivý člověk?

Voc. Já? — ty jemináčku! Jak mě tu vidíte — samá poctivost; kdybyste mě skrájel — samá poctivost — a kdybyste mi chtěl milostivě tykat, měl bych také pýchu.

Švanda. I pro mne — ale jak pak vám říkají?

Voc. Pantaleon Vocilka.

Švanda. Hezké jméno!

Voc. Francouzské — sice by nebylo hezké. Já mu dělám také čest.

Švanda. Tedy, milý Vocilko — jak povídám, můžeš u mne zůstat; ale co pak to bude koštovat?

Voc. Ah, ah — kdo pak by mluvil o takových maličkostech! Mně je tu více o čest, a také vím, že nebudete nikdy na nějakou hrst dukátů koukat, kdyby dostávala moje kapsa souchotiny. Co pak vám to udělá! Za pár let máte miliony.

Švanda. Za pár let? (Škrábe se za ušima.) Já ti musím říci, že bych se měl už domů podívat.

Voc. I podíváme se, proč ne? Ale potom zarejdíme znova do světa. Nynčko budete se teprva hejbat, nynčko budete se teprva ze šlupky vylupovat. Za čtrnáct dní musíte vypadat, že vás budou chtít do kastle postavit. Oh, jen mě nechte dělat, milostpane! To bude živobytí! He sklepníku! — posluhovači! — děvčata! (Volá ze dveří.) Pro milostpána láhev nejlepšího vína a dvě sklenice! — potom něco rozumného k zakousnutí, aby to šlo hezky do krku!

Švanda. Co pak ti napadá? Já jsem už snídal.

Voc. To nic neškodí! Pravý umělec musí mít pořád apetit — a koncertista žízeň. A pak se obyčejně každá smlouva něčím zavlažuje; musíme to tedy s naší také udělat — je to skrze světskou pomluvu.

Výstup 6.

Gulinari a *Vanika* přinášejí láhev vína, dvě sklenice a na talíři pochoutky, a postaví to na stůl. *Předešlí.*

Voc. Šlaku, to jsou hezké perličky! (Kouká po nich.) Veritabl Indiánky!

Švanda (jde za ním a tahá ho za šos). Ty, Vocilko — ta krajní — to je holka!

Voc. Famós, milostpane, jako marcipán! Ale ta druhá je také delikát! Na slovíčko, krajanko! (Bere ji za ruku.)

Gulin. (vyhýbá se mu). Krajanko? nevěděla bych.
Voc. A to je pyšná topka!
Gulin. (přistoupí k Švandovi). Líbí se ti něco, pane?
Švanda. Oh — ty celá! (Bere ji ostýchavě za ruku.)
Gulin. Vezmeš si mne za ženu?
Švanda (se lekne a ucouvne). Za ženu?
Voc. A to je plemeno!
Gulin. Že ne? Co mluvíš tedy, že se ti líbím? (Odejde i s druhou.)
Voc. No, pěkně děkuju! Zde musí mít muži peklo na zemi, musí-li si hned každou vzít, které řeknou, že se jim líbí. (Nalívá mezitím víno.)
Švanda. Já jsem — jakoby do mne nůž vrazil! Za ženu! No, to bych pochodil!
Voc. I nechte, milostpane, daremných vrtochů a pojďte pít! To bude nejlepší medicina na tu alteraci. (Přistavuje sesle.)
Švanda (jde ke stolu a sedne). Já se ještě celý třesu, jak jsem se toho lek'. (Oba pijou a jedí. Mezitím hraje se venku národní: „Jen ty mi, dudáčku, zadudej“ na housle a na trumarinu. Švanda poslouchá, žasne, pak vyskočí.) Co je to? — Zdá se mi něco? To jsou muzikanti z Čech — to je Strakonická. (Běží ke dveřím.) I ty sladké umučení — Dorotko! Kalafuno! Je-li možná?

Výstup 7.

Dorotka. Kalafuna. Předešlí.

Dor. (vběhne Švandovi do náručí). Pozdrav tě ruka nebeská, můj milý Švando! Ach, to jsem ráda, že jsme tě přece našli; vždyť jsme už skoro celý svět prolezli, přes hory a doly, přes lesy a vody, a kdyby nebylo mé neznámé přítelky, seděli bychom snad někde za světem a koukali bychom

kudy za tebou. No, jak se máš? co děláš? Myslíš na mne? Schraňuješ hodně? No tak pak mluv!

Voc. (sedí mezitím pořád u stolu, pilně jí a pije). A to je řehtačka!

Švanda. Ale jak pak mám mluvit, když ti huba jede, jakobys chtěla mluvit do soudného dne? — Dobře se mám a myslím na tebe — ale co ti to napadlo pustit se do světa?

Kal. Ano, pomysli si, Švando, to je osoba! Když jsi nešel za čtyry neděle, začala věšet hlavu — a když jsi nešel po osmi nedělích, chodila jako bez hlavy.

Dor. Já to povídala napřed, že to bez tebe nevydržím — a potom jsem si pořád myslila, že se ti něco stalo.

Voc. Kýho čerta, to je zamilovaná kronika — to bych mohl potřebovat.

Kal. A když ji potkalo konečně to neštěstí —

Dor. Ach, já bych byla snad i bez něho odešla!

Švanda. Jaké neštěstí?

Kal. Že jí otec ulehl a více nevstal.

Švanda. Tvůj otec?

Dor. Ach arci! (Utírá si oči.)

Voc. Mohla se tam položit místo něho.

Kal. Tu ti přijde ke mně, zdali prý bych s ní nešel za tebou. Já ti první chvíli myslil, že na ní oči nechám. Pak jsem si to ale rozpočítal — he he! Vidíš, já řku — stará beztoho pořád bručí na malé výdělky, ušetři jí tedy jedlíka — snad při tom ve světě něco utrhneš — vždyť nejsi šumař, aby tě hodili pod lavici. Byl to ode mne arci darebácký kousek a stará mi udělá — he he! zlořečenou lázeň, až se navrátím; ale já si nemoh' pomoci. Ta holka má tě ráda — až mě to celého pomátlo.

Dor. No, teď toho nechme, teď je všecko dobře, teď jsme pohromadě, teď vezmeme tisíce a půjdeme domů.

Voc. I ty sojko!

Švanda. Tisíce? Milá Dorotko, o tisících nevím ještě nic.

Dor. No, jen když to jsou sta! Já si z toho moc nedělám.

Švanda. Holečku — já nemám ještě nic.

Dor. Nic?

Švanda. To jest — peněz jsem vydělal už dost; ale to se ti sesype všude podivných lidí, ten je muzikant, ten je komediant, ten chce to, ten ono — pak jsem musil dávat traktace — a tak mi všechny peníze zas vylítaly.

Dor. Ale Švando!

Švanda. Ale nynčko to půjde všecko jináč! Teď mám svého cekretáře a komor.íka —

Dor. Ty?

Švanda. Ten mi bude dávat na všecko pozor. Není-li pravda, Vocilko?

Voc. (rychle vstane a blíží se s mnohými poklonami). Oh — dozajista! A poněvadž moje péče o milostpána — když se vezme ohled na lásku a služebnost, kteráž je vždycky chvalitebná — tedy také ohledem na moje ponížené —

Švanda. I vždyť je dobře! Já vím, co si myslíš —

Voc. (pořád se ještě klaní, pro sebe). Ten je vševědoucí! — já to nevím sám.

Švanda. Abys ale věděl, jak se také jinde zachovat — tohle je Dorotka, moje nevěsta.

Voc. (stranou). I hrom do čepice! — (Hlasitě.) Oh, že se nic takového taky mně nevěstí! (Střílí zdaleka očima po Dorotce.)

Švanda. Ale jemináčku! teď mi teprva napadá! Vy jste as hladoví a ušlí — posaďte se! He, Vocilko — poruč, aby nám dali něco jíst a pít.

Voc. (odejde).

Dor. Ty Švando, ten tvůj cekretář se mi nelíbí! On dělá na mne oči, jakoby mě chtěl polknout.

Švanda. I jdi, blázínku! to se ti něco zdá. On je od kosti dobrá duše — ale ty nejsi velkému světu zvyklá — a my, co jsme páni — víš, my máme docela jiné oči nežli sprostý lid.

Voc. (se vrací se sklepníkem, kterýž jídlo a pití přináší). Tuhle je, co hrdlo a žaludek ráčí! Račte si, milostslečinko, pohovět — a tenhle dobrý pán bude bezpochyby také —

Kal. Ano — he he! ten si bude take hovět. (Sedá.)

Švanda. Jez, Dorotko, a pí, jakobys byla doma.

Dor. (se posadí).

Výstup 8.

Mikuli. Předešlí.

Mikuli. Pane!

Švanda. Ah, náš domácí!

Mikuli. Právě přicházím z královského paláce. V patách za mnou přijde pro tebe dvořanín, aby ses dostavil k naší princezně. (Odejde.)

Voc. Šlaku, na princeznu jsme docela zapomněli!

Dor. K princezně? Co je to za princeznu?

Švanda. Oh, holečku — to bude teď moje denní společnost!

Dor. Je mladá, hezká?

Švanda. To ještě nevím; slyším jenom, že je plačtivá a že ji mám trochu povyrazit.

Voc. Dělejte, milostpane, dělejte! vždyť se musíte ještě vyšvihnout; v téhle hastrošově uniformě nemohu vás pustit do paláce — to by myslili, že jdete vrabce strašit. Já slíbil, že se budu o vás starat, tedy musím slovo držet. Pojďte; milostslečna bude zatím tak dobrá a vyrazí se tady s panem krajanem — já bych je oba taky rád vyrazil — ale někam ze dveří. (Vezme Švandu pod paží a odejde s ním.)

Kal. Nějaká dobrá duše — ten pan cekretář, he he!

Dor. Myslíte?

Kal. To jsou nějaké starosti! A na sebe ani nezpomene. No, jezte — píte, panno Dorotko! Já si udělám dnes bene. Škoda, že tu nejsou moji caparti — ti by se oblizovali!

Dor. Mně je najednou jaksi těsno, jakoby se mělo něco přihodit.

Kal. I ovšem — he he! ono se může něco přihodit.

Dor. Co pak?

Kal. Že snad chytím opičku.

Dor. Ach nežertujte! Naše neznámá přítelka byla také jaksi nepokojna a domlouvala nám pořád, abychom si pospíšili —

Kal. I to jsou daremné vrtochy! — Pijte!

Dor. Ne, ne — já tu nemám žádného stání. Já musím za Švandou. Pojďte, Kalafuno, pojďte — ať se mu nic nestane.

Kal. I co pak vás napadá! Tohle živobytí tady opustit?

Dor. To se vám nahradí — jen pojďte.

Kal. No, k vůli vám, panno Dorotko! Ale to vám povídám, moje srdce zůstane tenkráte u toho božího nadělení — he he! Nebo to mi věřte (zpívaje):

Jen v hodné, plné sklenici
je všech radostí květ;
kdo neměl jakživ opici,
ten neví, co je svět.

Dorotko, buďte veselá! — a když mám tak navlažíno — pojďte sem, zaděláme si naši. (Dá čepici na stranu a vezme housle.)

Píseň dudácká.

Dorotko Trnkova,
milenko Švandova,
jen nechvátej!
Až vypiju a sním,
pak půjdeme za ním,
půjdem za ním.
U dvora králova
tam budem žít,
kdyby to má žena
Kordula věděla,
tak bude klít.

Já jsem ze Strakonic
capo prim ex propris
s kapsou práznou.
Na zádech mám ranec
a v ruce livanec,
sklenku plnou!
Opička mě drží
za pačesy,
v hlavě mi to skáče,
nacpu si koláče
plné šosy.

(K opakování.)

Na tom našem dvoře
všecko to krákoře

i ten kohout.
Nemohu na tebe,
potěšení moje,
zapomenout!
A kdybych zapomněl,
tož ne lehce,
vždycky mne pro tebe,
potěšení moje,
bolí srdce!

Proměna.

Skvostný sál. V pozadí povýšený trůn pro princeznu a sedadla pro její komonstvo. V popředí na pravo sedátko pro Švandu.

Výstup 9.

Zulika sedí na trůně závojem zacloněna. Po obou stranách její komonstvo, paní a páni; všickni stojí s hlavou skloněnou, tiše se chovajíce. *Švanda* v pěkném oděvu národním a *Vocilka* vejdou, doprovázeni ode dvou dvořanínů.

Dvořanín. Milostivá kněžno, tohoto umělce posýlá tobě královský otec, aby potěšil srdce tvé. (Pokyne Švandovi aby se posadil, a odejde.)

Švanda (posadí se a začne hrát.)

Voc. (stojí vedle něho).

(Několik taktů uplyne, aniž si dámy a páni hudby všímají, pak ale začnou hlavy pozdvihovati, libostí sebou škubati, rozhoupávati se, až konečně všickni na nohy skočí a polku tancují. Po tanci odejdou.)

Zulika (si dlouho ničeho nevšímá, pak ale pozorně poslouchá, odhrne závoj, jeví radost a baví se mezi tancem s dvěma pauíma; konečně sestoupí s trůnu a běží k Švandovi). Ó ty milý, spanilý jinochu! Zulika ti děkuje, že jsi její srdce takovou rozkoší naplnil. Ono bylo

již vyprahlé jako mladá lučina na poledním slunci; ale tvými čarozvuky vešla do něho útěcha jako rosa nebeská.

Švanda. (pořád se klaní). Oh!

Voc. (stranou). Kýho výra! Ta mluví jako turecký veršovec.

Zulika. Teď ale nesmíš od ní více odejít — rozumíš? — sice by si opět zasteskla.

Švanda. Oh!

Voc. (potají). Ale mluvte pak něco chytřejšího!

Švanda. Co pak?

Voc. Řekněte alespoň taky Ah — nebo Uh!

Zulika. Zulika tě bude ale také za to milovat — jako miluje beránek čerstvé lupení a rybička čerstvou vodičku. A nač si pomyslíš, co tvé srdce požádá: Zulika to řekne otci, a vůle tvá se vyplní.

Voc. (tajně). Vymyslete si honem něco tyranského!

Švanda. Oh — (K Vocilkovi.) Já nejsem s to slova vyblebtnout.

Zulika. Či snad Zulice nevěříš?

Švanda. Oh — a jak! Kdo pak je ta Zulika?

Zulika. Kdo že je? — hahaha! to se mi líbí! Ó ty veselý človíčku! Kdož pak by to byl, nežli ta samotná, kterou jsi potěšil, která před tebou stojí a která nepřestane velebiti nebesa, že tě jako ze svých bran poslala. Ale to ti povídám, odejít nesmíš, sice by se Zulika hněvala — ó, Zulika se umí také hněvati — jen se zeptej; ale ono to dlouho netrvá, ona se raději hned udobří, a potom se zase směje. No, směj se také!

Švanda. He, he, he!

Voc. (po něm). Ha, ha, ha!

Zulika. Co pak je tohle za divného člověka? Ten se mi líbí, je hodně k smíchu. Je to tvůj otrok?

Voc. Před tvou spanilostí je celý svět otrokem.

Zulika. I vida, on umí také mluvit! Toho neprodávej! Já ho budu mít někdy za blázna.

Švanda. Ale já nevím, slavná princezno — jestli zde tak dlouho —

Zulika. Co tak dlouho —?

Voc. Nešlapte si na rozum!

Švanda. Smím-li zde tak dlouho zůstat —

Zulika. Proč pak bys nesměl? Ty musíš!

Voc. Držte se zuby nehty! Berte!

Zulika. A víš-li co? Ano, to je rozkošný nápad! Vem si mě za ženu.

Švanda. Za že —? (K Vocilkovi.) Tady jsou na to ženidlo celé posedlé!

Voc. Buďte rád a berte! Toť je víc štěstí než co jiného.

Zulika. Není li pravda? To bude to nejlepší. Otec chtěl dát Zulice beztoho ženicha, ale ten se jí nelíbí, a proto také stonala. Ale Zulika mu řekne, že ty se jí líbíš, tebe že si vezme.

Švanda. Ale nejmilostivější princezno, já nejsem s to —

Voc. (dá mu štilec a předstoupí). — tu rozkoš vyslovit, která se ve mně z tvé milosti rozlévá, žilami proudí a srdce roztrhnouti hrozí — to chce milostpán říci.

Zulika. Zuliky se nemusíš bát, milý člověče! Zulika se dala již dávno poučit, jak se mají ženy chovat: mají být poslušné a přívětivé — je-li pravda? Ó nestarej se! Zulika tě dovede také obveselit! Ona umí zpívat, umí tancovat — a tak škaredá také není — viď? Nu, jen se tedy raduj — Zulika půjde k otci a zvěstuje mu naše štěstí! (Odejde s paními.)

Švanda. Já se zblázním!

Voc. To věřím! To je také štěstí k zbláznění.

Švanda. Štěstí? Co to žvástáš? Jak bych si mohl tu bláznivou Zuliku vzít? Co by tomu řekla Dorotka?

Voc. Ale prosím vás, nemluvte mi nynčko o té Dorotě! To je tolik, jakoby mě zval někdo na bažanta, a já se děkoval, že nemohu — že mám doma brambory.

Švanda. Já uteču!

Voc. I pro mne! Ale až po svatbě.

Švanda. Moje svědomí!

Voc. Pah! Má-li vás Dorotka opravdu ráda, tedy se musí radovat, že dostanete princeznu.

Švanda. Proč pak?

Voc. Proto že vám musí takové štěstí přát, a že ji budete moci také šťastnou udělat. Vám nepřijde potom na několik čtvrtcí dukátů — a nějakého kavalíra dostane také — možná že se rozmyslím sám.

Výstup 10.

Alenoros s pážaty, z nichžto dva na polštářích zlaté skřínky nesou. ***Předešlí.***

Alen. Drahý cizinče! Přijmi díky moje, že jsi vlil paprsek radosti do srdce mé dcery — a prozatím podává ti láska otcovská toto na důkaz své uznalosti — (pokyne pážatům, kteří s dary odejdou) oni to donesou zrovna do příbytku tvého.

Voc. (si mne radostí ruce).

Švanda. Oh, to je snad tuze mnoho, pane králi!

Voc. (potají). I berte! Čím víc, tím líp.

Alen. Mimo to zjevila mi moje drahá Zulika, že tě miluje, a ty že ji žádáš za manželku. Já jí sice již vyhledal statného reka, ona však, jak se

zdá, nemá v něm zalíbení, a poněvadž toliko její štěstí vyhledávám —

Dor. (za scenou). Pusťte mě! Já s ním musím mluvit!

Švanda. Umučená hodino! — to je Dorotka!

Voc. Seberte se!

Alen. Co je to?

Výstup 11.

Dorotka. Kalafuna. Předešlí.

Dor. (přiběhne). Ha, tu je! Švando, je to pravda, co se již po celém městě roznáší? Budeš si brát princeznu?

Alen. Kdo je ta dívka?

Voc. Nešťastná osoba, královská milosti! My ji živíme z útrpnosti i s tímto člověkem — ale musíme je držet pod zámkem.

Alen. Proč to?

Voc. Protože mívají rohaté nápady!

Dor. Švando!

Švanda. Vocilko!

Voc. Držte hubu! — Tuhle ta myslí někdy, že je zakletá princezna, a tu by si ráda mého pána namlouvala — a tenhle dobrák myslí, že je hrozný muzikant — druhý Paganini.

Kal. I ty ferino!

Dor. Švando — a ty to trpíš? ty necháváš o mně tak mluvit? — o mně, ježto jsem z lásky k tobě tichý domov opustila — od hrobu otce svého odešla?

Voc. Koukněte, jak se jí oči jiskří! To je její zlá hodina — a to nám někdy uteče.

Alen. (volá). Stráže!

Stráž (vejde).

Dor. Švando, mluv! Nestůj zde jako svědomím odsouzený — otevři ústa — potěš mě!

Alen. Odveďte ty lidi pod jistou dohlídku a zavolejte našeho lékaře.

Dor. Švando!

Voc. (drží Švandu, potají). Ani se mi nehýbejte!

Dor. Švando, pamatuj na tuto hodinu! (Stráž ji odvádí, a jiná chopí se Kalafuny.)

Kal. (mezitím křičí). Ale co pak vám napadá? Já jsem primarius — capo Strakonické bandy!

Alen. Neměj o ty nešťastníky starosti — já poručím o ně pečovati, jakoby k mému domu patřili. Teď pospíším, abych pověděl dceři, že budeme v krátkém čase veselé hody slaviti. (Odejde s pážaty.)

Švanda (stál tu pořád jako ztrnulý). Umučená hodino! Já to nevydržím — srdce mi pukne a vyletí žebrami, že ho do smrti nenajdu. (Utíká ven.)

Voc. (ho chytne). Pomalu s tou flintou! Kam to míříte? Chcete svému štěstí oči vystřelit?

Švanda. Odstup ode mne, pokušiteli! Já nevím, co se to se mnou děje. Já musím za Dorotkou.

Voc. Až podruhé! Nynčko dovolte, abych vám trochu rozumu nalil, kde ho nemáte.

(Za scenou břinčení mečů.)

Švanda. Co je to?

Voc. Snad je zde nějaká šlejfírna — ale jen aby to nešlo na krky!

Švanda. To by mi ještě scházelo.

Voc. Inu, kdo se pustí do romantického života, musí být připraven i na smrt.

Výstup 12.

Alamir se svým lidem ve zbroji. *Předešlí.*

Alamir. Kde je ten strůjce omamujících písní, jenžto se opovážil květinu mé lásky, zřítelnici mé duše plamenem sladké touhy naplnit, že se nyní po něm obrací a prahne?

Voc. (s mnohými poklonami). Co ráčíte vlastně poroučet? Koho to hledáte?

Alamir. Jsi ty ten černokněžník, jenž mi svou proklatou hrou princeznu Zuliku odloudil, že by teď i její slabý otec dané slovo zrušil, kdyby meče mého nebylo? Jsi ty ten český dudák?

Voc. (skočí za Švandu). S dovolením — já jsem jen chudák! Ale tohle je ten čarodějník s dudama. Vemte si ho, seberte si ho — mně do něho nic není!

Alamir. Chopte se ho! Však já mu vykážu residenci, která všem jeho kouskům odolá, a kde mu dozajista chuť přejde chtít panenské růže vlasti naší sladkým toužením sváděti. Odveďte ho!

Švanda. Ale dovolte, jemnostpane — to je — Vocilko! cekretáři! pomoz! (Mezi křikem jej ozbrojenci odvedou.)

Voc. (stojí v předu s rukama na zad přeloženýma). To by se mi chtělo!

Alamir. A ty, jenžto jsi bezpochyby pomocník a otrok jeho — běž a navrať se k lidem vašich krajin a zvěstuj tam, že se tu stane takovou měrou každému, kdo se opováží kroky své do našich zemí za podobným cílem obrátit. Jdi!

Voc. Servitore — já to vyřídím! (Utíká; ostatní vážně odcházejí za ním.)

Proměna.

Krátké vězení.

Výstup 13.

Dva oděnci Alamirovi uvedou *Švandu* do vězení, pohrozí mu a odejdou. Později *Rosava.*

Švanda (stojí celý sklíčený a chvíli mlčí). Tak — teď jsem dodudal. Teď jsem v louži i s tisící! Ach, dobře jsi měl, Kalafuno, když jsi říkal, abych zůstal doma! Ale já měl zabedněnou palici. Doma jsem měl aspoň jednoho, druhého kamaráda — zde jsem padl samým taškářům do rukou. Tam jsem měl Dorotku — ach, na tu nesmím ani zpomenout, sice se musím hned oběsit — nebo si alespoň vypohlavkovat. Ta holka má ke mně lásku jako hora — a já — já! — Ale to všecko zavinil ten darebák, ten Vocilka! Dostanu-li toho chlapa ještě jednou mezi pěstě — ale to je daremná myšlénka! Zde mi chystají snad lněný obojek. A já toho také zasloužil; já měl říci: Princezno, to nejde! Ale to mě lákal čert a já stál jako pařez! Ach, já bych si teď hlavu strh'! Já jsem věru ten nejmizernější bídák na světě — žádného nemám — rodiče nemám — ach, na ty nechci ani zpomínat — a moje matka musila být zrovna nějaká vlčice.

Rosava (náhle se vyskytne). Ustaň, nerouhej se! Neposkvrňuj matčinu památku!

Švanda. Co je to? Kdo jste? Co chcete?

Rosava. Přicházím ve jménu tvé matky.

Švanda. Znáte ji?

Rosava. Znám.

Švanda. Že se jí tedy dávám poroučet — že si mohla také dříve na mne zpomenout — že jsem skrze to už dost vystál, že ani nevím, čí jsem — že mě slouha našel —

Rosava. Ustaň! Kdyby tě slyšela, puklo by jí srdce žalostí.

Švanda. Žalostí? Proč pak nedala tedy o sobě ani dost malé znamení?

Rosava. Nesměla. Ačkoliv ji srdce k tobě táhlo, musila přece lásku svoji vyšším zákonům podrobiti — a nesměla se k tobě přiblížiti.

Švanda. To je mi čistá láska! Já se nesměl také k Dorotce přiblížit, a přece jsem byl pořád u ní. Ach, jen kdybych měl teď alespoň Dorotku!

Rosava. Věř, matka tě miluje!

Švanda. Ale co pak je mi to platno, když to necítím? Kdyby byla moje matka jako jiná, byla by se alespoň poptala, jestli mě to nebolí, když jsem viděl, jak si jiné děti s matkou hrály, a já musil zalízt do křoví a tam se vyplakat — že nemám žádnou matku, kteráž by mě pohladila — pomilovala! Ó mlčte mi o lásce mé matky! Kdyby byla jako jiná, musila by vědět, co jsem já sám u jiných viděl — že je matka nejšťastnější, když může své dítě k srdci přivinout.

Rosava. Nuže tedy praskni pouto moje,
řiň se blaho z ukrytého zdroje,
ať se opojí ním prsa má!
Pomstou panovnice musím hnouti,
chci-li syna k srdci přivinouti —
pojď sem, drahý! — já jsem matka tvá!

(Temné zahřímání.)

Švanda. Co že pravíte?

Rosava. Tys dítě mé!

Švanda. Ó můj Bože! — a já mám strach!

Rosava. Já tvoje matka!
Pojď, ó pojď! a nenech matku žebrat;
brzo vyprší má chvíle; nech mě
jednou zaplesati při blahostném
zvuku úst tvých volajících: Matko!
Švanda. Ó matko má! (Obejmutí.)
Rosava. Ó mé dítě, draho zaplacené!
Tu tě držím, sladkou kořist,
po nížto jsem léta práhla,
vzdychala — a nyní do loukotí
osudného kola sáhla.
(Temné hřímání.)
Slyšíš, dítě? Krutý hlas mě volá
od tebe snad na věky!
Jestli se však jednou sejdeme —
běda! — budu tobě obraz bezděký!
S hrůzou ode mne se obrátíš —
(Hřímání se zmáhá.)
Švanda. Ó nikdy!
Rosava. Synu můj — ó pokvap se mnou —
vyvedu tě ještě — (chce s ním prchnout)
běda, pozdě!
Země se mi pod nohama boří!
Nuže konej právo, krutá moci,
vykaž matce sídlo v temné noci,
že svou číši blaha naplnila
a ji prahnouc do dna vyklopila —
malomocna síle tvé se koří! (Propadne se.)
Švanda (se potácí stranou).

Proměna.

Divopustá jeskyně.

Výstup 14.

Lesana na trůně, *divé ženy* po obou stranach trůnu do půlkola. Pak *Rosava.*

Divuka. Ha, již letí, divá žena,
ježto myslí, že ji horší změna
nemůž' potkati, nežli naší sestrou býti.
Mihulice. Však jí nahradíme,
hojně naměříme,
ať i naši moc a právo cítí!
Rosava (ze země vystoupí).
Mocí tvojí uchvácena,
právu tvému pokořena,
stojím, paní, před tebou!
Lesana. Co jsi nechala však za sebou?
Novou vinu! Ku plodu své viny
přiznala ses —
Rosava. Ó ne bez příčiny!
Srdce bylo zchváceno!
Budiž mi to splaceno.
Orteluj mě, paní! — jenom jednu
milost, poslední mi prokaž!
Vyveď syna mého s věrnou
jeho dívkou z nebezpečí,
pak mi pokutu dej sebe větší!
Lesana. O syna již nepečuj; ten sebe
osvobodí sám; neb co mu naše
panny darovaly, ponecháme
v moci úplné. I věrná dívka
bude propuštěna z vazby.

Ty však poznej, kamo cesta vodí,
když se míchá naše síla ve běh
lidských osudů;
oběma to stranám na škodu.
Ty jsi pozbyla již věčné mladosti,
nyní budeš odsouzena ve sbor
těchto žen —
Divé ženy (plesají hlasitým smíchem).
Lesana. — a všechna další moc tvá přestane.
Rosava. Děj se podle vůle tvé.
Divuka. Pěkně vítám, vzácná paní,
těšíme se dávno na ni.
Mihulice. Synáček tvůj, je-li pravda,
to je krásy květ?
Hi, hi! Až jen zrejdí svět,
musí nám tu, jak se mile vrátí,
o nejbližších hodech hráti;
zkusíme, co umí.
Rosava. Paní, nedopouštěj — !
Lesana. To je starost tvoje! Vždyť jsi
mluvila vždy o blahosti syna,
jižto pro něj připravuješ.
Nuže, tedy mu k ní pomoz!
Rosava. Doufám ještě v lásku jeho děvy,
ta jej ze všech tísní vyvede!
Lesana. Myslíš? Jestliže to dovede,
utichnou i moje hněvy,
a já tebe přijmu ve svou říš!
Mihulice. Ať jen doufá, to se nezvede!
Divuka. To jsme my tu ještě —
vezmem hocha v tuhé kleště,
by se nemoh' ani hnout!
Uvidíme, kde je síla větší.
Rosava. Láska nade všecko předčí!
To si strojte úklady,
se mstou jděte do rady,

užívejte násilí:
když je se mnou láska v spolku,
marné vaše úsilí;
berte všechny živly ku pomoci,
láska odolá i pekla moci! (Stojí jako vítězně.)

(V tom počne z dáli a jemně Švandova polka zníti. Hněvivé pohnutí mezi divými ženami.)

Rosava (plna veliké radosti).
Ha, můj syn již na svobodě!
(Vrhne se na kolena.)
Díky tobě, přísná moci!
Nyní nezví o nehodě —
láska přijde ku pomoci!
(Veliké skupení.)

(Opona spadne.)

Jednání třetí.

Vesnická hospoda, několik stolů a židlí.

Výstup 1.

Franěk a ***Váša*** sedí u stolu a mají džbánky před sebou. ***Nalejváček. Vocilka,*** mnohem zpustlejší nežli v druhém jednání, vejde s truhličkou na zádech.

Voc. Bon jour vespolek! *Salvete carissimi!* Mám to potěšení s panem hospodským?

Nal. K službám.

Voc. Je tady jisto? Stojíte mi za to, že se tady člověku nic neztratí?

Nal. (si ho prohlíží). Vám se toho asi málo ztratí, že máte strachy. Vypadáte podle toho.

Voc. Oh, na to nekoukejte. Vy také vypadáte jako hospodský, který neumí pětku místo dvojky napsat — a možná že se oba mýlíme.

Nal. Člověče, jste blázen?

Voc. Ještě ne, ale může se mi to stát — (sundává truhličku a staví ji na stůl) jestli se tuhle mým drahým věcem něco přihodí. Po této přátelské ekšplikaci prosil bych o džbáneček od čepu.

Nal. To se dá slyšet.

Voc. A máte-li tam ňáký zbytek telecí kejty — nebo krejcarový syreček a půl bochníka chleba — sem s tím.

Nal. Podíváme se. (Odejde.)

Voc. Kdybys ty věděl, že je v mé kapse zatmění slunce, však ty by ses nedíval! Nu, *vederemo!* Chytrá hlava se neztratí, dokud je hloupost na světě.

Výstup 2.

Švanda. Potom *Nalejváček.* ***Předešlí.***

Švanda. He, hospodo!

Chasa. I hlehle — Švanda! To bude švanda!

Voc. (trhne sebou). Kýho čerta!

Nal. (přináší talíř a džbánek). Hned jsem tady, jen to fikne! (Dá to Vocilkovi a běží zas ven.)

Švanda. Dobrého zdraví, hoši, dobrého zdraví — i kýho ďábla! jak pak ty sem přicházíš, ďábelská podšívko?

Voc. Se svou vlastní ekvipáží! Služebníček — těší mě —

Švanda. Hoši, vyvalchujte mi tenhle měch. Já vám budu za to celou noc hrát zadarmo.

Chasa. I proč ne — to se může stát. (Vstávají na Vocilku.)

Voc. Lidé, mějte rozum! (Couvá za stůl a chopí se své truhlice). Zpátky, já tu mám nabité kanony a nerozumím žertu.

Švanda (se směje). Tedy toho nechte! On to naposledy přece nejlíp se mnou myslil — ačkoli se to neokázalo.

Voc. To je moudré slovo! Arciže jsem to nejlíp myslil. Co pak je princovství nějaká maličkost? Že to sklaplo, za to nemohu.

Nal. (přinese džbánek).

Švanda (sedne ke stolu do prostředka). Slyšeli jste? Princovství! Vy mi to nechcete nikdy věřit, když povídám, jaký jsem měl kříž s princeznami. Tenhle člověk je svědek!

Voc. Ano já byl při tom! — Pane hospodský, ještě džbáneček! (Sedne si k Švandovi.)

Švanda (se směje). Ale řekni mi, šibeničníku, jak pak jsi tenkráte vyváznul?

Voc. Oh tuze dobře! Ti lidé byli ke mně samé komplimenty, chtěli mě pořád ještě zdržovat — ale já že ne, proto že vám takový škandál udělali — a ztratil jsem se jako stín.

Švanda. A potom?

Voc. Potom jsem šel zpytovat cizí krajiny — až jsem konečně celou společnost veselých lidí sehnal.

Švanda. Samých cekretářů — ne?

Voc. Oh prosím! Mezi těmi byli také princezky a princové. Však uvidíte. mám jich několik ještě tamhle v truhlici.

Švanda. V truhlici?

Voc. Já měl již v kolíbce hroznou lásku k svobodnému umění, a proto jsem si pořídil konečně celou bandu kunštýřů.

Švanda. Kunštýřů?

Voc. Komedii s pimprlaty.

Švanda. Ha, ha, ha!

Voc. To byste ani neřekl, co je to za špekulaci — když se vydaří. To je ta nejlepší divadelní direkce, protože se nestará o gaže — a hercové nikdy nepokoušejí, nedělají pikle a úklady. Na počátku se mi také dařilo; poněvadž ale nynčko i při tom kunštu jeden druhému na kobylce sedí: tedy se mi živnost také ztenčila, a stala se mi konečně malá mrzutost — na poslední hospodě musil jsem nechat celou společnost i s mašinami v prezónu — sotva že jsem uplách' s malou truhličkou, kde mám ještě princezku Alcestu, doktora Fausta, Don-Šaina a několik čertů. — Ale což to mluvím pořád o sobě! Povězte mi raději vy, jak jste sem přišel, co zde děláte, jak se máte a jak to zde vydržíte?

Švanda. Já? A co pak mi zde schází? Neslyšel jsi ještě o Strakonickém dudákovi?

Voc. Slyšel; ale nemohlo mi napadnoût, že by to byl můj slavný koncertista.

Švanda. E, houby koncertista! To bylo živobytí jako z cucků a koudele, ani jsem si nemohl z kopejtka vyhodit — kusa radosti jsem neměl.

Voc. Ó jen jsme měli zůstat déle pohromadě — to byste byl viděl!

Švanda. Možná, že bys mi byl notně zrak vytřel! — V cizině jsem nebyl doma. Já nechal tedy svět světem být a vandroval jsem domů. Kdo mě potřebuje, však on mě najde, mým dudám nevyrovná se žádná muzika.

Voc. A hodláte zde zůstat?

Švanda. Až do smrti.

Voc. To je škoda.

Švanda. Proč?

Voc. Já bych měl špekulaci.

Švanda. Ty?

Voc. Abyste šel se mnou do kumpanie. Vy byste moh' peníze shánět — a já rozhánět. Ale vy jste už bezpochyby ženat?

Švanda (vyskočí). Chceš, abych ti dal jednu od ruky? Nevíš, darebo, že mi na tvé lhaní Dorotku zavřeli?

Voc. No, snad ji nedrží až do dneška v klepetech?

Švanda (smutně). Ah, ba ještě — nebo ví Bůh, kde bloudí a cestu nalezti nemůže —

Voc. Snad abyste ji dal do novin nebo vybubnovat?

Švanda. A když si na to zpomenu — tu cítím, že můj život za nic nestojí, a že je nejlíp, když ho probiju; někdy bych si oči z hlavy vytrhal. He, hospodský, nalejte! (Sedne zase.)

Nal. (odejde se džbánkem).

Voc. Vy jste odešel z té indiánské země tedy samoten?

Švanda (dá se do smíchu). I ba — ani skoro nevím, jak jsem vyvázl. Bylo ti to k prasknutí. Mně se zdá, že mi tam chtěli skrze tu plačtivou princeznu vystrojit šibeniční houpačku; ale když pro mne přišli, hrál jsem si právě z dešperace mou zamilovanou, a chlapíci místo co mě měli lapnout, začali poslouchat, smát se a tancovat, a já jakoby nic skrze ně dál a dál, a nežli jsem si pomyslil, byl jsem za městem.

Voc. (vyvaluje oči). Cože? A to všecko jenom skrze dudy? — Ne, to by jaktěživ člověk neuvěřil, co takový měch a ta nepatrná píšťala umí!

Švanda. I co píšťala! To můžeš do jiné dejmat, až ti oči potečou — však to z ní nevydejmáš, co já z téhle! Aha! to ty koukáš, viď? Oh, já také dlouho nevěděl, co to je; ale když mě drželi v pasti, to jsem tomu přišel na kloub.

Voc. Kýho ďábla! (Vstane, stranou.) Aby to byly nějaké divotvorné dudy! — za našich časů — pardieu! na mne přicházejí taškářské myšlénky.

Švanda. No, co pak tam obcházíš, jakoby tě byl někdo kous'? Pojď pit! Či nemáš chuť?

Voc. Oh, a jakou — kdybysi věděl nač.

Švanda. Pij, je ti přáno — a chceš-li, zůstaň u mne; já nemám beztoho žádného, kdo by to upřímně se mnou myslil, a já jsem přece rád vesel.

Voc. Na mne se můžete spolehnout!

Švanda. Já vím —

Voc. Hrady můžete na mne stavět!

Švanda. Dorotka se mi nevrátila, ačkoli jsem nejvíce jenom skrze ni domů pospíchal.

Nal. (přinesl mezitím džbánek a postavil se k oknu). Toť jsem přece blázen! Mám cink nebo nevidím?

Švanda. Co pak?

Nal. Tuhle mi bylo právě, jako bych je byl na kopečku viděl.

Švanda. Koho pak?

Voc. Šenkýřské svědomí s konývkou?

Nal. Kalafunu s tou holkou!

Švanda. Cože povídáte? Kalafunu? — Vocilko, drž mě, ať nepadnu! A viděl jste dobře?

Nal. Alespoň se mi to zdálo.

Švanda. Ach, kýž se vám to vyjeví!

Voc. To by bylo ambo — a mne k tomu: terno!

Švanda. Vocilko, dej mi hubičku! Je-li tady Dorotka — já nevím, co ti udělám — ach, já se držím sotva na nohou.

Voc. Já se půjdu zeptat —

Švanda. Ne, ne, já si musím tu radost sám udělat! Ty se zatím raduj také — skákej, tancuj, cekretáři! Hospodský, nalejvejte — já dnes všecko platím. Ať se to opije — mně tancuje hlava už také vrtáka. (Odběhne.)

Voc. A tohle by teď scházelo, aby se mi ta Dorota do řemesla pletla. Já si dělal už královské plány. Ty dudy musejí být moje — jen kdybych mohl dudáka někam stranou dostat — nikdo mě tu nezná — dal bych mu ťafku..... arci, Vocilko! je to taškářství — e fui! kdo pak to bude tak jmenovat! Teď panujou jen *fortele.* Fortel je poklička, pod kterou se všechno skrčí.

Píseň.

Přítel si namluví bohatou holku,
musí však na cestu světem se dát;
uvede nevěstě přítele k spolku,
ten prej ji potěší, bude s ní hrát;
přítel ji těší — ó ano, a silně,
sedí s ní celé dny, domlouvá pilně,
a když chce *první* pak svatbu již mít —
dostane košík a může s ním jít:
všecko se musí jen s fortelem dít.

Špekulant nahučí přátelům uši,
aby je o hodné summy ofouk';
kupuje akcie, zapíše duši,
třebas i sirotčí peníze stlouk';
najednou řekne, že nemůže platit,
dá upsat paní své, co by moh' ztratit,
a když chtěj' přátelé náhradu mít —
mohou si ostřížky z bankrotu vzít:
všecko se musí jen s fortelem dít.

S fortelem kupec teď kramáře tlačí,
hokyně přeplatí hokyni krám;
všecko se tiskne, že kapsa div stačí,
fortel má na světě největší chrám.
Již také pivo nám s fortelem vaří,
mouka se na parní mlejnici daří;
jen aby v tom chtělo fortele být —
bysme to mohli vše lacino mít:
jen to se nechce i s fortelem dít.

Už i ta čeština k forteli bývá,
mnohý ji pěstuje pro holý zisk;
sem tam i nápis na krámě visívá,
kde ještě človíček česky nepísk';
mnohý zas horlivě vše české chválí,
div že si ubožák jazyk nespálí;
chceš-li na příčinu chvály té jít —
filuta, chce za to kus chleba mít:
všecko se musí jen s fortelem dít! (Odejde.)

Proměna.

Chudobná světnice.

Výstup 3.

Kordula s nůší na zádech, vede *Kačenku*. *Frantík* s uzlíkem. Potom *Honzík*.

Frantík. Tu se podívej, co jsem dostal mouky! Teta prála abys napekla vdolků, maminko!

Kord. (staví nůši na stůl). Kde pak je Honzík? Musí mi něco roznést.

Honzík (vejde s otepí dříví). Ah, pozdrav Pánbůh, maminko! Jste už z Písku doma? Já byl na dříví; to budeme mít na dva dni.

*

Výstup 4.

Kalafuna s vakem na zádech. *Dorotka* s ranečkem.
Předešlí.

Kal. (otevře dvéře a zastaví se mezi nimi). Dobrého zdraví vespolek!

Děti. Tatínek, tatínek! (Běží k němu a věsí se na něj).

Kord. I ty zlopověstný — (Najednou se od něho odvrátí a obírá se s nůší.) A ne, a ne! a kdybych se měla zalknout!

Kal. Pozdrav vás ruka Páně, děti — pozdrav Pánbůh, ty moje kachničko! Co děláš, Františku? Poslouchaly jste?

Děti. Poslouchaly.

Kal. Tak! Medu jsem si líznul — teď půjdeme kousat puškvorec. (Blíží se k ženě.) No, pozdrav tě otec nebeský — paní Kordulo!

Kord. (na něj nedbá).

Kal. Stará! — já udělal hloupý kousek, ale vždyť bude zas všecko dobře — já ti to nynčko nahradím.

Kord. (prašti balíčkem, kterýž má právě v ruce, a rozběhne se na Dorotku). Nu, pěkně se vítáme, panenko! Už jsme se proběhli — co? už nás bolí noby? Přišli jsme si odpočinout? Zde není místa, panenko — zde bydlí chudá, opuštěná, ale poctivá žena! Zde není ani kde sednout — hledejme si jinde hnízdečko! (Jde zase k nůši.)

Kal. (mluvil zatím s dětmi). No, jak pak, Dorotko? Sedněte si, sedněte. He, Františku, podej židličku — a odložte, jako doma. Až přijde moje stará, ona vám hned něco ustrojí.

Kord. (se rozkřikne). I ty nestydatý — (Rozběhne se na něj, opět ale se obrátí a semtam šuká.)

Kal. Nu, a jak pak to bude se mnou, děti? Nepomůžete mi sundat ranec?

Děti (se na něj shrnou).

Kal. Počkejte — jen pozor!

Kord. Frantíku, sem pojď, slyšíš?

Frantík. Hned, maminko, hned.

Kord. Honzíku, mám pro tebe jít?

Honzík. Já už jdu.

Kal. Pozor, je tam také něco pro vás — tak! A teď mi sem dejte mou starou židli, jestli jste ji nedali zatím židovi — he he!

Děti (přišoupnou do prostřed světnice starou lenošku).

Kal. (pohodlně se posadí). Tak — po tom se mi už dávno stýskalo! Všude dobře, doma nejlíp; to si pamatujte, milé děti! A poněvadž jste maminku poslouchaly — je-li to pravda —

Děti. Je to pravda. (Ohlížejí se po matce.)

Kal. Tedy vám musím hned nějakou radost udělat.

Frantík. Dáš mi perníkového panáka?

Kal. Dám, holečku — třebas dva.

Kačenka. Mně taky?

Kal. I to víš! A nynčko poslechněte. Vidíte, já jsem od vás odešel, a nic jsem vám neřekl — vy byste byly plakaly, a to by mě bylo bolelo — a maminka byla by také plakala —

Honzík. Ona plakala beztoho.

Kord. (hněvivě se utrhne).

Kal. Anebo byla by hubovala —

Honzík. Ona hubovala beztoho.

Kal. To ze samého strachu, že se mi ve světě něco stane; nebo vidíte — ona mě má tuze ráda —

Děti (se ohlížejí).

Kal. A já ji mám taky rád — proto jsem šel do světa, abych něco vydělal a něco jí přinesl.

Kord. (poslouchá).

Kal. Ona se mezitím bezpochyby také tahala?

Honzík. Oh — a jak! Dělala posličku, a časem byla hrozně smutná.

Kal. Podívejme se! No, však já jí to vynahradím! Až tedy přijde domů —

Kačenka. Ale vždyť je maminka do . . .

Kal. (zacpe jí ústa). Až tedy přijde domů, poběhnete jí naproti a budete křičet: Tatínek je tady — a myslil na tebe — a dělal muziku — a tuhle ti přinesl — (vyndá plný sáček a cinká jím) pytlíček tolárků a něco zašil ještě do kabátu — na, tu máš, maminko! Buď veselá a měj ho ráda.

Kord. Přestaň, přestaň, muži! To mi utrhne srdce! (Běží k němu a padne mu okolo krku.)

Kal. I podívejme se — he, he! Maminka je už doma.

Děti (skáčou kolem). Hejchuchu!

Kord. Nehněvej se, Kalafuno, že jsem prve tak — ale já bych vším právem neměla půl léta na tebe promluvit —

Kal. Arci, arci — he he! Pokuta musí být.

Kord. Ale — kde pak máš ty peníze?

Kal. Tu jsou, stará — uvař si je, upec si je, dělej s nimi, co se ti líbí — a budeš-li přitom ještě dvě pilné ruce potřebovat — tuhle jsem ti přivedl pomocnici — nemá toho štěstí nazbyt.

Kord. I jak myslíš, milý muži! Má-li se Dorotka mezi cizími potloukat, ať zůstane u nás; když pomáhal Pánbůh tak dlouho, pomůže teď také. Nehněvejte se, Dorotko! To víte, když má člověk něco na srdci —

Kal. I nech toho, stará! — a poslechni. Co pak to povídají lidé o Švandovi?

Kord. I, s tím člověkem je to boží dopuštění! Co by ten už mohl mít, co je nazpátek — darmo povídat! Ale on to zas všecko protluče. Co večer vydělá, do rána prohejří.

Výstup 5.

Švanda. Předešlí.

Švanda. Je to pravda? Ah, tu jsi opravdu, Kalafuno! — ó nehněvej se! — ale kde jsi nechal Dorotku?

Kal. (hodí hlavou).

Švanda (běží k ní). Dorotko!

Dor. (jež byla celou minulou scénu tiše seděla, vstane a chce odejít).

Švanda (jí zastoupí cestu). Dorotko!

Kal. (stranou k ženě). Stará, nechme je mezi čtyřma očima! Chlapík nám vyvedl sice zpropadený kousek a zasloužil by — ale my z toho také šťastně vyklouzli, a já se nerad hněvám, to víš — a dnes bych se rozdělil s celým světem o srdce — he he! a té holce nebude také na škodu, když jí zlost a žalost trochu ulehne. Pojďte, děti, půjdeme do komory! Uvidíte, co jsem vám přinesl! (Vezme mezitím ranec a odejde se svými.)

Švanda. Dorotko — pohlédni na mne a poslechni!

Dor. (očí k němu nepozvednouc). Co chceš ode mne? Mezi námi přestala všechna rozprávka.

Švanda. Já chybil hanebně — přiznávám se — já byl dareba; ale to bylo návodem —

Dor. Mlč; ty bys byl chladně na to se díval, kdybych byla tu chvíli umřela.

Švanda. Ne, to nevěř; já tě měl ustavičně rád — také jsem toho kousku hned litoval — ach, jen mi odpusť, a všecko bude zase dobře.

Dor. To bude dobře pro tebe! Já nemám žádného spolku s nevěrníky a hejřilci. Vyhledej si tovaryše sobě rovného; já nechci o tobě nic vědět.

Švanda. Dorotko, nevyčítej mi nynější život; to je samá žalost, proto žes ty zde nebyla.

Dor. (k němu se obrátí). Ano, tak vypadají lidé, co mají žalost. Ti se toulají celý den po hospodách, tropí divé kousky, jakž nám hned na cestě vypravovali —

Švanda. Já toho nechám, Dorotko! — ó, teď bude všecko jinak — teď mám zase tebe!

Dor. To si nemysli. Já ti nevěřím. Rozkoš tohoto světa jsem pochovala, musím si alespoň radost budoucího zachovat.

Švanda. Dorotko, já nemám žádného na světě — to víš; moje matka — ach, ta ubohá — o té ani nevím, kam se poděla — ó Dorotko!

Dor. Jdi svou cestou a na mne nemysli; já nejsem pro tebe na světě. Jdi, já se budu za tebe modlit, a uslyším-li jedenkráte o tobě něco dobrého, tedy zavru ráda oči.

Švanda. Dorotko, ty bys mě nemohla takhle odbývat, kdybys mě byla kdy milovala.

Dor. Kdybych tě byla milovala? — ó jdi, jdi! Ty jsi zlý člověk, já nechci s tebou obcovat.

Švanda. Tak? Ty se nechceš tedy již udobřit? Chceš se hněvat do smrti?

Dor. (tiše před sebe). Já se nehněvám — jenom nechci s tebou být.

Švanda. Pro jedinou chybu?

Dor. Pro jedinou — ale takovou, že může věrnou dívku o rozum připravit. Jdi, já ti nevěřím,

Jak jsi mě nechal darmo volat, tak nechám také tebe mluvit.

Švanda. Ale což kdybych učinil, že bys mohla zase uvěřit? Dorotko, usměješ se potom na mne?

Dor. Jdi jen svou cestou.

Švanda. To je tedy celé moje utěšení? na všechny moje prosby a sliby všechna odpověď? Ó vždyť je dobře! Jen se tedy hněvej — hraj si na pyšnou princeznu, až se tím hněvem třeba zalkneš; však z toho nebudeš mít zlaté ovoce!

Dor. Já nedychtila nikdy po zlatě.

Švanda. A jen abysi věděla! Teprva budu hejřit, teprva budu divé kousky vyvádět, jen abych ležel brzo na prkně — a když mě ponesou na hřbitov, tedy přijď se podívat a rozvesel se, zasměj se — (již skoro s pláčem) potom budeš mít vyhráno. (Odběhne)

Dor. (jakoby chtěla za ním). Švan — (Zastaví se.) Děj se vůle Páně — já jinak nemohu; jestli se nepolepší sám od sebe — nechci mít ouvazek se zlými.

(Mezitím se pomalu stmívá.)

Výstup 6.

Rosava. Dorotka.

Rosava (venku). Dcero Trnkova!

Dor. Co jest? Kdo volá?

(Okno se otevře a u něho stojí v lesku večerních červánků Rosava v černém rouchu; hlavu má otočenou červeným šátkem, jehož konce jí na ramena splývají.)

Rosava. Neznáš mě již?

Dor. Ha, jestli mě nemámí soumrak a podivný šat — tedy jsi —

Rosava. Tvoje přítelka.
Dor. Pojď dál!
Rosava. Nesmím; ohniště je umeteno.
Dor. Ó nebesa!
Rosava. Nestrachuj se!
Dor. Ty jsi —?
Rosava. Divá žena — ano, z mateřské lásky k tvému milenci. Ó, neopouštěj ho a vyveď z nebezpečenství! Vidím, že jej posud miluješ.
Dor. Co mu hrozí?
Rosava. To nesmím vyjevit;
ale dnešní noc jej buďto zchvátí,
nebo v novoskvělý život vrátí.
Nemysli teď na své žaly,
udus hněvu divé paly,
nech květ lásky propuknouti,
sladkým smířením se dmouti —
ach, já nesmím napomínat,
ale spas jen duši milenou!
Dor. Ale jak pak? Kde ho najdu?
Rosava. O půlnoci na popravišti! (Zmizí.)
Dor. Běda mně! Co jsem to slyšela? Co to znamená? Ó Švando, Švando — i tenhle můj nový strach máš na svědomí! Co mám počít? Dobrotivé nebe, osvěť mě jiskrou své moudrosti! Mám jej hledat a varovat? — a pakli ho nenajdu? — pakli neuposlechne? — Ha, to je blesk tvé milosti! Ano, k starému Tomášovi poběhnu; ten je zkušený, bohabojný člověk a mluvíval s otcem o věcech, které se dějí času nočního, že mi někdy srdce trnulo. Ach ty hvězdo lesknavá, ty věrná přítelkyně lásky, pomoz mi jej hledati, abych jej uvedla k spasení. (Odběhne.)

Proměna.

Krátký les. Měsíc svítí.

Výstup 7.

Švanda. Vocilka. Potom *Tomáš.*

Voc. (přihýbá si z rosolkové láhvičky). Jen vesele, milý Švando! Co pak se ti může stát? I kdyby to šlo o krk — vem to nešť! — holka za to stojí — holka je jako nišpule. (Mlaskne si.)

Švanda. A víš to dozajista, že dnes o půlnoci to koření kvete?

Voc. Dozajista — a když se jím holky jenom dotkneš, musí se za tebou fantit — musí tě mít ráda. To je podle receptu mé nebožky báby. (Pije.)

Švanda. Ne, že bych o ni stál — ale budu se mstít.

Voc. Ano, msti se; dej jí co proto.

Švanda. Zfantit se musí, zbláznit, potrhat — já si jí ani nevšimnu. Já ji naučím.

Voc. Dobře máš. Zavdej si. Čím více ženskou týráš, tím větší zásluhy. Teď ale pojďme, ať přijdeme na místo, kde koření roste. (Stranou.) Tady mu nechci tu ťafku ještě dát a s dudama pak upláchnout; jsme ještě blízko veřejné cesty — někdo by se mohl k tomu hodit — tu máš, tu již někdo leze! — Kdo to?

Tomáš (vystoupí). Ve jménu Páně! — starý Tomáš ze Strakonic. Ale kdo jste vy?

Švanda. Dobrého zdraví, tatíku! Já jsem Švanda.

Tomáš. Ty? A co zde děláš tyhle časy? Zde jsou pustá lada, zde není hospody.

Švanda. Mám tu řízení.

Tomáš. Tak pozdě na noc?

Švanda. Nu, vždyť jsi tady také!

Tomáš. Mne vede tady cesta k domovu; tvoje ale tady neběží.

Švanda. To nevíš; hleď jenom na svou cestu.

Tomáš. Švando, dnes je svatojanská noc, dnes není radno v temnotách se toulat — otvírají se dílny tajemných mocností —

Voc. A vyvádějí kousky, že dostávají děti psotník a staré baby trhání.

Tomáš. Co je to za člověka, že se může tak rouhati? Varuj se ho, Švando! Já tě mohu napomínat — já tě učil brát píšťalu do ruky, ačkoli jsem se nenadál, že si takového žáka vycvičím.

Švanda. Jakého?

Tomáš. Ó, však ty mi rozumíš!

Voc. Ale co pak jsme si vyšli postní kázání poslouchat? Pojď, příteli, škoda každé chvíle.

Tomáš. Stůj — památkou tvých pobožných pěstounů tě volám —

Voc. I nech spát, co spí; my si hledíme života. (Vleče Švandu pryč.)

Tomáš. Synu, poslyš! (Spěchá za nimi.)

Výstup 8.

Dorotka. Potom *Tomáš.*

Dor. Nezněly tu lidské hlasy? Já nevím, kde se nacházím! Hlava mi jde kolem — před očima hustá mlha — nikoho nemohla jsem dopadnout —

Tomáš (se vrací). Nadarmo, hlas můj zaniká větrem.

Dor. Kdo je to zde? (Běží k němu.) Ha, jste vy to, milý Tomáši?

Tomáš. A ty? — není to hlas dcery Trnkovy?

Dor. Je, je!

Tomáš. Jsi tedy již doma?

Dor. Ode dneška.

Tomáš. Ale co děláš *tady?*

Dor. Vás jsem hledala.

Tomáš. Mne?

Dor. Abyste mi poradil. Švandovi hrozí nebezpečí.

Tomáš. Jak to víš?

Dor. Pod večer byla u mne žena — ta mě vybízela k pomoci — o půlnoci na popraviště!

Tomáš. Co pravíš, nešťastná? Dnes? Jaká to žena? Znáš ji?

Dor. Znám i neznám. Když mi Švanda odešel, zjevila se mi co lahodná těšitelka i odvedla mě za ním — dnes ale spatřila jsem v ní divou ženu.

Tomáš. Nebesa, teď všemu rozumím. Teď vím, co v jeho dudách vězí — ano, teď vím, kdo jej podstrčil nebožtíkovi pastýřovi! On je dítě lesní panny — a divé ženy vylákají dnes nočního tuláka na své hody.

Dor. Neskončený! — A což mohu pro něj učinit? Raďte! já vím, že jste s nebožtíkem otcem o tajných věcech mluvíval —

Tomáš. Divé ženy mu neuškodí; ale dostanou-li ho půlnoční duchové do kola, a on z něho nevyvázne do kuropění — tedy zahyne na těle i na duši —

Dor. Ne, ne, to na mne neuvaluj, Pane na výsostech —

Tomáš. A jen čistá panna může ho zachránit. Máš-li tolik zmužilosti, abysi se přiblížila ke kolu, tedy jej zachováš.

Dor. Zmužilosti mám — vždyť se tu jedná o duši! Nepokládej mi to za hřích, Slitovníku! — jenom aby nezahynul, nežli se polepší, odvážím se na to strašlivé dílo — na sebe při tom nemyslím. Pane na nebi! Vediž kroky mé, abych v temnostech neklesla! (Odběhne).

Tomáš. Osvěť cestu její, vládce nad hvězdami, aby cíle dospěla! U popraviště! To je odlehlé místo v prostřed lesů, před sto lety prolévala se tam lidská krev — nu, dejž otec nebeský, aby tam dnes ani krůpěj krve na zmar nepřišla. (Odejde.)

Proměna.

Jasně ozářené prostranství jako v krásné zahradě; semtam na zlatých sloupech lesknou se barevné svítilny. Strakatina maškar podivných. Vše jeví divokou veselost.

Výstup 9.

Divuka. Mihulice v maškaře.

Divuka. Poslaly jste mu několik bludiček naproti?

Mihulice. I toť víš! Ale ty nemohly nechat dovádění a vodily ho chvíli za nos. Teď ale musí už přijít.

Divuka. Však je čas! Hostům se stýská po muzice.

Mihulice. Co pak dělá jeho mamička?

Divuka. Tamhle sedí na mrše a skuhrá; snad bude chtít synáčka chránit.

Mihulice. To půjde pro vodu s cedníkem.

Výstup 10.

Švanda s dvěma maškarami. *Předešlé.*

Maškary. Hejsa, tu je muzika!

Švanda. Ale s dovolením, kam pak mě to vedete? Totě jako nějaká reduta!

Divuka. Hola, dudáku! Okaž nám, co umíš. Budeme-li spokojeny, dostaneš tučnou vejslužku.

Švanda. Já mohu za sebe stát; jen aby potom také to za to stálo, co mi tady nadělíte.

Mihulice. Nevidíš, jaká společnost tě pozvala? Ta ti nezůstane nic dlužna.

Švanda (se ohlíží). Jen kdybych tu měl tu zpropadenou Vocilku! Ale ve tmách jsem ji ztratil.

(Mezitím jej uvedou do prostřed na povýšené sedadlo. On počne hrát divoký kvapík; maškary tancují okolo něho v několika kolech, pak divě skrz na skrz. Po chvíli začne bíti temně dvanáctá, a maškary při tom jenjen litají, divě vejskajíce. Při poslední ráně shasnou všechna světla, sedadlo Švandovo promění se v šibenici a celé jeviště v pustou krajinu. Země se otvírá, a z ní vystupují duchové a sestavují se v kruh okolo šibenice. Maškary zmizejí. Švanda skočí hrůzou se šibenice, nemůže ale z kola duchů ven. Přitom zní hudba jako temná ozvěna předešlého kvapiku. — Kolem tma; jen měsíc svítí, a kde stála světla, viděti sovy s ohnivýma očima, jejichžto skřehot se chvílemi ozývá.)

Výstup 11.

Dorotka. Švanda.

Dor. (přiběhnouc zahlídne kolování duchů; ztrne, zmuží se, pozdvihne ruce k nebesům a běží do zadu, tam zvolá): Ve jménu Páně! (Skočí do kola a uchvátí Švandu za ruku.)

Duchové (se rozprchnou).

Dor. (vleče Švandu ku předu).

(Za nimi naplní se krajina mhlou.)

Švanda (sklesne Dorotce k nohám).

Dor. Zpamatuj se, Švando! Jsi ochráněn.

Švanda. Oh, moje Dorotko!

Dor. Pryč odtud — seber sílu — ať přijdeme mezi lidi —

Švanda. Ó nech mě dříve ruce a nohy ti zulíbat! Ty jsi můj strážný duch, a dělej co dělej, teď se od tebe nehnu. Starat se budu o tebe —

Dor. Starej se sám o sebe — pomysli na duši a nech hejřivého života.

Švanda. I to víš — raději budu brambory okopávat. Dneska jsem dostal za vyučenou — a ty zlořečené dudy pověsím do komína.

Dor. Zahoď je raději, abys je ani neviděl, abys nepadl zase v pokušení. Já budu naši vrchnost prosit, aby tě udělala hajným — kus políčka mám také —

Švanda (vyskočí). Ó Dorotko! moje zlatá Dorotko! Jdi si ke všem všudy, ty zpropadený měchu, beztoho vězí v tobě deset starých ďáblů! (Hodí dudami o zem — kolem rozlehne se pronikavý zvuk.)

Voc. (v dáli). He, Švando — kamaráde!

Švanda. Ah, to je můj cekretář — prve jsme jeden druhého ztratili.

Dor. Ten člověk je zde také?

Švanda. Oh počkej, tomu dám nyní trumf, že potáhne.

Výstup 12.

Vocilka. Předešlí.

Voc. Jsi zde, kamaráde? Ale to je zlořečená hloupost, ty proklaté bludičky mě celého pomátly; já tě hledám, volám, točím se jako vrtohlavý beran, a on zatím tady — ah, to věřím, to bych také dovedl.

Švanda. Tedy jdi a vyhledej si něco.

Voc. I toť nemá tak na spěch, já zůstanu zatím u tebe.

Švanda. Holečku, já nebudu mít nynčko času — a ty uděláš nejlíp, když půjdeš s princeznou Alcestou a s doktorem Faustem zase do světa.

Voc. Ale kamarádíčku, co ti to napadá? Pomysli jen, slavný koncertisto — moje upřímnost je jako hora — (Vrávoraje zavadí nohou o dudy.) Co pak je tohle? Kýho čerta, on sundal dudy, aby moh' zatím objímat? Servitore! — Vocilko, teď práskni do bot, teď jsou divotvorné dudy tvoje! Vždyť říkám: láska je matka mnohé hlouposti, a pokud je hloupost na světě, to se chytrá hlava neztratí. (Upláchne s dudami.)

Dor. Nu ano, ano — já ti věřím! Ach, ty ani nevíš, co bych pro tebe učinila.

Proměna.

Výstup 13.

Mlha se rozptýlí — a nyní je viděti háj i s domkem hajného v lesku prvních červánků. Mezi křovinami a stromovím, nízko i vysoko *lesní panny.* Uprostřed *Lesana. Rosava* opodál co divá žena. *Předešlí.*

Lesana. Blaze tobě, děvo milující,
nad zlou mocí spasně vítězící.
Rosavo, tys na milost zas vzata —
(Rosava promění se v polednici.)
Jsemtě láskou věrné děvy jata.
Pečuj o syna dál péčí matky —
pomohu, by rostly jeho statky,
a kdy volno po zemi ti kráčet,
můžeš k němu vždy své kroky stáčet!

Rosava. Ó můj synu!
Švanda. Matko!
Rosava. Dcero!
Dor. Jak? — ty paní?
Rosava. Nestrachuj se; budeť to jen
k tvému prospěchu.
Jakož nově narozený den
tamto z lůna temného se vine:
takž i vám teď nový život kyne,
věrnou láskou navždy oblažen!
(Vše se leskne největší záři červánků.)

Lesní panny (zpívají):

Budí se den,
a lásky sen
zjeven.
Spojenci putujte,
v lůně blaha stůjte,
jeť lásky sen
vám vyjeven!

(*Lesana* mezitím vznáší se na růžových obláčkách, lesní panny okolo ní.)

(*Rosava* s *Dorotkou* a *Švandou* stojí uprostřed.)

(Veliké skupení.)

(Opona zvolna padá.)

Veselohra u okna.

Fraška v jednom jednání.

O s o b y:

Pan Jezovec.

Lizinka, jeho schovanka.

Jičinský, důstojník.

Šroubek, básník.

Jeviště představuje výstavný dům na venkově, který zaujímá celou šířku divadla a hned za první kulisou stojí, tak že tím jeviště u druhé postranice jest uzavřeno. Dům má dvě patra, dvéře jsou uprostřed, nad nimi v poschodí prvním jest okno Lizinčino, vedle něho okno Jezovcovo. V druhém poschodí nad Lizinkou bydlí Šroubek. Jest již noc, okna nejsou více osvětlena.

Liz. (otevře okno, hledí na všechny strany, pokašlává, pak promluví šeptem): Jičinský, jste zde? (Ticho; — truchlivě doloží:) Jest již dávno po půlnoci, a on posud nepřišel! (Zavře zase okno.)

Šroub. (otevře po malé přestávce v druhém poschodí okno). Krásná to a teplá noc letní! Brouci bzučí a křepelka pronáší v obilí vesele jednotvárný svůj zpěv. Na mou věru, tady bych se musil státi básníkem, kdybych jím už nebyl. Dobře jsem udělal, že jsem opustil Prahu a sobě na venkově tento pokojík najal. Zde dohotovím svou truchlohru „Hrom a Peklo“ za několik neděl. Tam jsem neměl ani na okamžení pokoje. Když v mém pokoji *hrom* rachotil, volala stará baba pod oknem: Staré sklo, kosti, hadry! — a když právě *peklo* nejvíce hořelo, volal nějaký chlap dole naschvál: Písek, písek! aneb: Košťata, košťata! — Toto tiché a vzdálené obydlí je docela pro Muzy utvořeno. Tu dosáhne nadšení básníkovo nejvyššího stupně, ve dne přerozkošnou krajinou, v noci pak třpytivými hvězdami! — Můj domácí pán zdá se býti ovšem nějakým bláznem, ale což mi po tom! Jeho bláznovství může mně sloužiti v prázdných dobách k vy-

ražení, a až budu se svou truchlohrou, na kterou celá Praha s dychtivostí čeká — u konce, pak mně snad zbude dosti času, do jeho Lizinky se zamilovat. — (Přestávka.) Ale docela ticho tu přece není. Zdá se mi, že slyším kročeje z dáli. (Naslouchá.) Ano, slyším velmi dobře. Někdo se blíží — kdo to chodí o půlnoci na procházku?

Jič. (přichází, zůstane pod Lizinčiným oknem státi, pak zatleská několikrát rukama).

Šroub. (tiše). Co to má znamenat?

Liz. (otevře okno). Jste vy to, Jičinský?

Jič. Ano, milá Lizinko, já jsem to.

Šroub. (pro sebe). Aha! dostaveníčko.

Liz. Proč přicházíte tak pozdě?

Jič. Měl jsem všelijaká malá dobrodružství.

Liz. Ale snad žádné zamilované?

Jič. Čtveračko! — Vždyť víte, že mne nejbližší cesta sem vede vesnicí. Dnes ale jsem musil jíti okolo vsi; neb nějaký zpropadeně veliký pes, který bezpochyby řetěz utrhnul, nepustil mne živou mocí okolo sebe. Nechtěl-li jsem celou ves probuditi, musil jsem jíti chtěj nechtěj zpátky. Uzavřel jsem, kráčeti na levo lomem, a tu jsem několikrát upadl na nos, neb noc je tmavá.

Liz. Nemluvte tak hlasitě.

Jič. Proč? Nespí ještě váš starý Jezovec?

Liz. Ten sice spí; ale my dostali dnes nového nájemníka, který bydlí zrovna nade mnou.

Jič. Kdo je to?

Liz. Jmenuje se Šroubek a jest prý básníkem. Najal od mého poručníka pokoj, aby zde v samotě napsal několik truchloher, na které prý celá země česká toužebně čeká.

Jič. Aj, aj, Lizinko, básníci jsou lidé nebezpeční.

Liz. Žárlivost si zapovídám. Zdá se sice býti zdvořilý človíček, ale o básnických jeho schopnostech posud pochybuji, neb jsme byli už celou hodinu pohromadě, ale on mi ani jednou neřekl, že jsem hezká.

Jič. I to aby ho hned vzal čert!

Liz. Ticho, ticho, milý Jičinský! my to rády slyšíme od každého. Nebylo by to divné, kdybych mermomocí chtěla, abyste se jen ode mne dal nazývati hodným důstojníkem?

Jič. Nechme žertu. Jak dlouho to má s námi ještě trvati? Mluvila jste již se svým poručníkem?

Liz. Ach ano!

Jič. Nuže?

Liz. Všecky vaše přednosti a dobré vlastnosti vylíčila jsem mu co nejhorlivěji, ale on přitom zůstal chladný jako kámen.

Jič. Což má proti mně k namítání?

Liz. Nic více a nic méně, nežli to, co má proti všem, kteří se o mne ucházejí: on si mne chce totiž sám vzíti.

Jič. I toť aby ho také vzal čert!

Liz. Jste-li s čertem v jakémsi přátelství, tedy budu velmi ráda, když si mého Jezovce co nejdříve odnese.

Jič. K tomu nepotřebujeme čerta. Já unesu *vás.*

Liz. Tak? Především se ptejte, zdali to také já chci? A bychť i chtěla, jak se dostanu z domu? Ve dne mne střeží jako drak, a v noci jsou domovní dvéře pevně zamčeny.

Jič. Posud se vám nepodařilo, zaopatřit si klíč?

Liz. Vždyť ho pořád nosí v kapse.

Jič. Nuže, nechce-li nám rarášek pomoci, tedy ať nám pomůže ten nad námi.

Šroub. Dovolte, ten nad vámi je v tom také bledě.

Liz. Můj Bože! někdo nás poslouchal.

Jič. Nevíte, pane, že naslouchání je hanebné řemeslo?

Šroub. Dovolte, jste velice na omylu. Naslouchání vydobylo mnohému čest a bohatství.

Jič. Ale u vás, pane, se to sotva stane, neb vám povídám, že jestli se ještě jednou opovážíte —

Liz. Probůh! Jičinský!

Šroub. Proč bych se nesměl opovážit, z okna svého se dívati?

Jič. Ve dne se dívejte jak dlouho chcete; ale pořádný člověk, nemaje milenku, jde večer o desáté spat.

Šroub. Kdož vám povídá, že nemám milenku? Já jich mám devět — devět Muz totiž!

Jič. Pane, já nenechám s sebou žertovat.

Šroub. Vždyť nežertuji. Muzy, pane, nedají ubohému básníku skoro žádnou noc pořádně spáti. Muzy chopí se ho tak, že pro ně často ty nejkrásnější dívky zanedbává. Slečna si vším právem na mne stěžuje, že jsem jí totiž ani jednou neřekl, jak jest hezká. (K Lizince.) Odpusťte, slečinko, vy jste opravdu velmi sličná, máte krásné modré oči, rty k líbání —

Jič. Pane, snad jí nechcete v mé přítomnosti vyznávat lásku?

Šroub. Proč ne — jestli slečinka dovolí?

Liz. Prosím vás, pane Šroubku —

Jič. Vy jste nějaký smělý šprýmista. Pojďte sem dolů, abych vás naučil mravům.

Šroub. Račte přijít ke mně nahoru; uvidíme, kdo z nás nejvíce od druhého získá.

Liz. Jičinský, jestli mne milujete —

Jič. Dolů, pravím —

Šroub. A já zas pravím: nahoru! — Ale kdybychom se i dvě hodiny takto hádali, tedy by nám to nic neprospělo; nemáme domovní klíč.

Jič. Ale zejtra, pane, zejtra.

Šroub. A byť i domovní dvéře byly otevřeny, tedy bychom se přece nesetkali, neb vy byste vylezl o patro výše a já o patro níže; u slečinky bychom ale vrazili oba na břeh.

Liz. Jste-li, pane, básníkem, tedy nemáte nevinnou lásku rušiti, nýbrž podporovati.

Jič. A také opěvovati.

Šroub. Můj Bože, od srdce rád, ale ten ohnivý pán dole dává hned všecko čertem odnášeti.

Jič. Přispějete-li nám, tedy vás dám samými archanděly na rukou nositi.

Šroub. Chytrý to pán, mně přenechává archanděly a nechává sobě anděla. Ale já jsem velkomyslný.

Liz. Jen aby se můj poručník neprobudil.

Šroub.

Hrom ať rachotí, peklo ať si blýská,
vzdor všemu láska ochranu mou získá.

Jez. (otevře okno). Co se tu venku děje?

Liz. Tu to máme. (Vzdálí se od okna. Jičinský se schovává vedle dveří u zdi.)

Šroub. Já jsem to, můj vzácný domácí pane; deklamuju výstup ze své nové truchlohry.

Jez. A tak! Zdálo se mi však, jakobych slyšel několik osob mluviti.

Šroub. Jsem-li v ohni, naznačuju každou osobu jiným hlasem.

Jez. A takovým způsobem vykřičíte celý kus z okna ven?

Šroub. Nejraději deklamuju pod širým nebem. Noc je tak krásná; kdybych měl klíč od domu, byl bych již dávno venku.

Jez. A kdy spíte?

Šroub. Spaní je toliko potřeba zvířecí a připravuje člověka o polovici života. Já mám v úmyslu spaní docela odvyknouti.

Jez. Ale za spaní nemusí se nic dáti. Raději odvykněte jídlu.

Šroub. Vy sám, drahý pane domácí, nezdáte se být milovníkem spaní, an vás ještě po půlnoci tak čerstvého vidím?

Jez. Odpusťte, já spal velmi dobře, ale vaše deklamace mne probudila.

Šroub. Nu zaplať Pánbůh! Jindy mně mnohý při tom usnul.

Jez. Jest mi ale líto, že jsem vás vytrhl. Snad bych byl potichu celý kus vyslechnul.

Šroub. Ó, tím mohu posloužiti. Jste milovník dramatického básnictví?

Jez. Jsem toho náruživý milovník. Ale zde na venkově člověk nevidí a neslyší nic. Mezi námi řečeno, já nepronajímám nikdy pokoj — z jistých příčin — ale jakmile jsem zaslechl, že jste dramatický básník, tu jsem nemohl odolati pokušení —

Šroub. Výborně! ó pojďte hned trochu ke mně nahoru. Když už jednou oba bdíme, tedy vám na místě přečtu několik jednání z mého „Hrom a Peklo“.

Jez. Hrom a peklo?

Šroub. Ano, tak se nazývá má nejnovější truchlohra. Hrom a Peklo jsou bratři, ale v nepřátelství. Rozkmotřili se pro krásnou Megeru, která byla Hromova manželka a do Siberie utekla. Zanechala několik synů, nejstarší se jmenuje Krambambuli.

Jez. Vskutku, smělá to práce básnická.

Šroub. Můžete si pomyslit, jaký hřmot ta celá rozprávka mezi Hromem, Peklem a Krambambulim způsobí.

Jez. Jsem věru žádostiv.

Šroub. Je-li vám libo, ke mně přijíti —

Jez. Nemám světla.

Šroub. Má noční lampa ještě hoří. Já vám půjdu na schody vstříc.

Jez. Nuže, nebudete-li mi to pokládati za zlé, že pouze v županu a pantoflích —

Šroub. Ó dokonce ne. Kdybych měl župan, tedy byste mne také v něm nalezl.

Jez. Nuže, hned přijdu. (Zavře okno.)

Šroub. (tiše volá dolů). Jste tu ještě?

Jič. Ovšem.

Šroub. Tedy zůstaňte ještě několik minut na svém stanovišti; kdo ví, co se nestane. (Odstoupí od okna, na to je viděti nejasné světlo, které se však hned ztratí.)

Jič. (potichu). Lizinko!

Liz. Ticho, ticho! Nechte jen toho šprýmovného Šroubka jednati; jistě vyvede chytrý kousek. (V Šroubkově pokoji se vyjasní; Šroubek a Jezovec objeví se u okna.)

Šroub. Vizte jen, vzácný pane Jezovče, jaká to noc! jaký to jasný obzor! takový nemáte tam dole.

Jez. Začněte jen tu truchlohru.

Šroub. Hned! Ale v pokoji je dusno a zde u otevřeného okna světlo dobře nehoří.

Jez. Co tedy uděláme?

Šroub. Víte-li co? Chcete-li celý dojem mé truchlohry pocítit — chcete-li býti celý ten tam a hrůzou se zachvěti . . .

Jez. Ó ano, ano.

Šroub. Tedy půjdeme ven do pole. Tichá teplá noc, šumící les, bublavý potok, nad námi třpytící se Orion — až tu Peklo najednou otevře plamenná ústa, pak to bude na vás hrozně účinkovat.

Jez. To věřím, ale dole nebudete beze světla nic viděti?

Šroub. Nejkrásnější místa vím z paměti, to ostatní dodá mi nadšení. Jen pojďte. (Volá z okna.) A ty duchu lásky, jenž v tiché noci okolo obydlí básníkova se loudíš, buď bdělý a čiperný.

Jez. (dívá se ven). He, he! kde je ten duch lásky? Básníci jsou praví zaklinači duchů.

Šroub. Ovšem, my vysvobozujeme dobré duchy a zaháníme zlé. Pojďte, milý pane Jezovče, nežli uplyne milostná půlnoční hodina. (Odvede jej od okna.)

Liz. Znamenáte něco, milý Jičinský?

Jič. Zlatý to člověk, on vyhání jezevce z díry.

Liz. Ale není moje povinnost, dvéře za ním zavříti?

Jič. Lizinko! to byste chtěla udělat?

Liz. Kdybych méně milovala, méně bych se nebezpečenství bála.

Jič. Lizinko, já byl vždy člověkem poctivým, nechci se státi u vás nešlechetným.

(*Jezovec* otevře domovní dvéře. Jakmile na práh vystoupí, uchopí ho *Šroubek* za ruku, táhne ho takřka násilně ku předu a deklamuje při tom vášnivě):

Ó Krambambuli, pojď sem za tento plot
a slyš tu zjevně mých slzí hrkot.

Jez. (se mu vytrhne). Dovolte, abych dříve dvéře zamknul.

Šroub. (ho pustí, stranou). Měl dosti času k tomu.
(*Jičinský* se byl hned vkradl do otevřeného domu a dívá se pozorně z okna, když Jezovec dvéře zamyká.)

Jez. (se vrací). Nyní jsem k službám.

Šroub. (ho vezme a odvádí jej).

Ano, Krambambuli, synu milý,
ztratila jsem pokoj v této chvíli;
strýc tvůj na mne milostivě zírá,
ač zas jiným lásku svou upírá.

Liz. Sem k oknu musíte přistoupiti.

Jič. Proč k oknu?

Liz. Proto že je zde v pokoji tma.

Jič. Co to má znamenat?

Liz. To znamená mnoho. Tu se nám dívají milé hvězdičky hezky do tváře. Je-li dívka nucena, milence ve tmě přijmouti, tedy nemůže nic lepšího učinit, než všechna okna otevřít.

Jič. Ale uslyší-li nás váš poručník?

Liz. Nikoliv, láska mluví tiše, a básník rachotí svým Hromem.

Jič. Ticho, tu se věru již vracejí.

Jez. (vystoupí). Ne, ne, můj milý pane Šroubku, nemějte mi to za zlé; padla silná rosa, neb tráva je celá mokrá.

Šroub. Rosa jemná ohlašuje přívětivou Auroru.

Jez. A co Auroru! Kdybych ještě čtvrt hodiny pantofle své navlažoval, měl bych zejtra pakostnici. Pojďte jen zase do svého pokoje, tam vám něco důležitého sdělím. (Otevře dvéře.)

Šroub. Nechte alespoň dvéře otevřeny, abych mohl při úsvitu jíti na procházku.

Jez. Dvéře? Nikoliv, můj nejlaskavější! ty nenechám otevřené.

Šroub. Jsou tu zloději?

Jez. Hm! ano, všelijakého druhu.

Šroub. Tedy kdo jest jednou v domě, ten zůstane pokojně zavřen?

Jez. Docela pokojně.

Šroub. Nuže, tedy mi dejte alespoň později klíč.

Jez. Bůh zachovej! klíč nesvěřím nikomu. — Prosím, vstupte. (Oba jdou do domu, Jezovec zamkne.)

Jič. Výborně! nyní mne zde musíte nechat až do bílého dne.

Liz. Bože! můj nerozum mne může připravit o dobré jméno.

Jič. Jméno můžete ovšem ztratit, ale ne své *dobré* jméno, neb za několik dní budete mou milovanou chotí.

Liz. Ticho.

(*Jezovec* a *Šroubek* objeví se nahoře.)

Jez. Slyšte, milý pane Šroubku, vy jste muž dle mého srdce a můžete mně snad důležitou službu prokázat.

Šroub. Nemůže nás tu nikdo slyšeti?

Jez. Zhola nemožno. Zde vůkol nespí nikdo kromě Lizinky, mé schovanky, a ta se nyní zajisté kochá v nejkrásnějším snu.

Šroub. Tak? Ona se spokojí se snem? Tím se mladí lidé málokdy spokojují.

Jez. Slyšte. — Děláte také veselohry?

Šroub. Ó ano.

Jez. Také kusy s piklemi?

Šroub. Takové nejraději.

Jez. Tedy mi můžete také pěknou piklí pomoci.

Šroub. Víte-li co, já již jednu zapředl.

Jez. Aj, vždyť ještě nevíte, oč se vlastně jedná.

Šroub. To člověk brzo pozoruje.

Jez. Jak? vy byste byl již něco pozoroval?

Šroub. Nevím, oč se sázím, že v tom vězí láska?

Jez. Ovšem, ovšem; já jsem jako blázen do Lizinky zamilován.

Šroub. Přeji mnoho štěstí.

Jez. Bohužel, že ho posud nemám. Ona si vzala do hlavy jakéhosi vojáka, který nedaleko odtud jest ubytován.

Šroub. Já vím, ten se ubytoval u Lizinky.

Jez. Uchovej Bůh! To, to; toť by byl vlk v ovčinci. Ten ať zůstane vždy deset kroků ode mne.

Šroub. Deset kroků? Ano, asi tak daleko.

Jez. Nuže, povězte mi, jak to mám začíti, abych si ji naklonil? Já té holce sliboval nebe a peklo.

Šroub. Peklo také? Inu, to ovšem mnoho nepomohlo.

Jez. Nic, pranic. Ona praví, že jsem již pro ni starý. Ale prosím vás, pane, jak starý byl Abraham, když andělé jej navštívili?

Šroub. Ovšem, ovšem; andělé by tedy mohli přijíti také k vám.

Jez. Toť se rozumí. Protož mně poraďte, vážený pane Šroubku, jak mám tu holku zkrotit?

Šroub. Krotká se mi zdá už býti, ale ne u vás.

Jez. To je právě chyba!

Šroub. Tedy musíme ovšem na pikle myslit.

Jez. Ó učiňte tak! nebude vám to na škodu. Lizinka má hezké jmění, já velmi malé.

Šroub. Při tom ale musí býti člověk zamilován.

Jez. To jsem — a nesmírně. Já prohlédnul včera její dlužní úpisy, ony leží dole na mém psacím stolku; až přijdete k polednímu dolů, ukážu vám je; užasnete.

Šroub. A tak důležité listiny necháváte na psacím stolku ležeti?

Jez. Můj pokoj je zamčen.

Šroub. A tak!

Jez. Tedy, jak praveno, hezký dárek můžete očekávati. Teď se ale mějte k té pikli. Vymyslil jste už něco?

Šroub. (přemýšlí). Ano, můj vážený pane Jezovče — Jezovec — Jezovec — jak pak — ne, to nejde. Proměniti se nemůžete.

Jez. Proměniti? Jak to?

Šroub. Já myslím, v mladého, hezkého?

Jez. Ó pane, kdybych to uměl, nepotřeboval bych vás.

Šroub. Tedy musíme ovšem na něco jiného mysliti.

Jez. Ovšem.

Šroub. Ať jen ona zatím na něco jiného nemyslí.

Jez. Ach! ona spí pokojně.

Šroub. A její milovník? Spí ten také?

Jez. I to já starého kozla vím. Ten ať je třeba vzhůru.

Šroub. Možno, že ji právě ujišťuje o sve lásce. (Všecko, co Šroubek povídá, konají dole Jičinský a Lizinka.)

Jez. He! he! he! v povětří, s Pánembohem!

Šroub. Snad ji objímá.

Jez. He! he! he! v oblakách, s Pánembohem!

Šroub. Snad ona ho tiskne právě na prsa.

Jez. He! he! he! ve snu, s Pánembohem!

Šroub. Slyšte, mně něco napadá. Je Lizinka pobožná?

Jez. Hm! ne příliš. Pobožnost není za našich dnů u ženských v módě.

Šroub. Leda v sonetách. Není snad trochu pověrčivá?

Jez. Pověrčivá? Ó ano, to spíše, tomu ženské neodvyknou.

Šroub. Bojí se strašidel?

Jez. Ona sice dělá, jakoby se tomu smála, ale bojí se jich přece. Beze světla nechce jít ani z jednoho pokoje do druhého.

Šroub. Nuže, jak pak abychom tři noci po sobě postavili před její postel ducha, ku příkladu ducha její matky, který by jí kázal, aby si vás vzala.

Jez. Výborně; ale odkud vezmeme ducha?

Šroub. Já vám jsem k službám.

Jez. Vy? — Vy chcete před její postel vstoupiti? — To se mi právě nelíbí.

Šroub. Nevěříte mi?

Jez. To právě ne, ale bylo by mně přece milejší, kdyby se k tomu naše stará kuchyňská uvolila.

Šroub. Ta by všecko pokazila. Já to ale vyvedu; na ochotnickém divadle jsem představoval ducha Hamleta; umím mluvit jako z hrobu; ostatně — můžete zůstat na blízku.

Jez. To je ovšem pravda, ale až k posteli — vy jste ještě hrozně mladý —

Šroub. Já mám sám milenku, a snad víte, jak věrní jsou básníci.

Jez. Hm! O tom jsem právě mnoho dobrého neslyšel.

Šroub. Nu, jak chcete. Necháme toho tedy být. Víte snad něco lepšího?

Jez. To nevím. Chci se tedy na to odvážiti. Můžete dnes první pokus učinit; půlnoc snad ještě neminula.

Šroub. Od srdce rád. Oblek ducha jest jednoduchý. Já se zahalím do prostěradla a budu hotov. Ale jak se dostanu do ložnice Lizinčiny?

Jez. Mým pokojem. Nás dělí toliko dvéře, a já potřebuju jen závorku odtáhnouti.

Šroub. Aj, aj, pane Jezovče, vy jste si to zařídil velmi pohodlně.

Jez. To je pouhá opatrnost. Mně to posud nebylo ku prospěchu. Povím vám upřímně, že jsem se jednou odvážil k její posteli, ale ona mi hned hodila umyvadlo na hlavu.

Šroub. To bylo zpropadeně neždvořilé! Nu, já myslím, že zejtra již bude trochu změněna. Mrtvá matka má větší moc nad svou dcerou, nežli živá. (Mezitím vzal na sebe prostěradlo.)

Liz. Šelma! Co asi zamýšlí?

Jič. Já mu ještě úplně nevěřím.

Šroub. Nuže, jsem připraven.

Jez. Já vás provodím.

Šroub. Milý pane Jezovče, myslím, že bude lépe, když zůstanete tady.

Jez. Proč?

Šroub. Aby se více ulekala. Neboť jakmile duch zmizí, bude Lizinka zajisté volati o pomoc; vyskočí z postele a uteče do vašeho pokoje. Když ho ale nalezne prázdný, dostane tím větší strach a zimnice ji popadne. Tu se najednou objevíte vy k její útěše, ona padne hrůzou a zimnicí schvácena do náručí vašeho — a pak . . .

Liz. Rozumíte tomu?

Jez. He! he! he! dobře vymyšleno. Nuže, tu máte klíč k mému pokoji. Vezměte s sebou světlo, abyste na schodech nezlomil vaz; nechte ho ale na mém stolku státi. Odtáhněte tiše závoru u dveří —

Šroub. Tedy závoru?

Jez. Ano, všechny dvéře moje mají závory.

Šroub. Tím lépe!

Jez. Lizinka mívá vrtochy; za obydlí zvolí brzy ten brzy onen pokoj; nedávno bydlela zde nahoře k vůli vyhlídce, proto jsem dal všude udělati závory.

Šroub. Výborně!

Jez. Bezpochyby bude Lizinka tak pevně spáti, že váš příchod ani neuslyší. V tom případu budete míti dost času, především okno potichu otevříti, abych mohl odtud všechno slyšeti.

Šroub. Jak chcete. Budu se dle příkazů vašich říditi.

Jez. Jak budete mluvit?

Šroub. (temným hlasem). Lizinko! probuď se! Slyš hlas tvé matky! Vezmi si šlechetného Jezovce!

Jez. Výborně! a to budete třikrát opakovat?

Šroub. Třikrát! a pak zmizím!

Jez. Ano, to si vyprosím, abyste co možná nejrychleji zmizel.

Šroub. Spolehněte na mou mateřskou lásku. Nyní rychle k dílu. Neračte tu míti dlouhou chvíli. (Odejde.)

Liz. On přijde skutečně.

Jič. Má-li nás za blázny, ať ho vezme čert!

Liz. Již zase o čertu? Ticho!

Jez. (vyloží se z okna). Rád se podívám, jak to asi vypadne. Křičet bude dojista.

(V Jezovcově pokoji se ukáže světlo.)

Liz. Slyšíte? Už je vedle v pokoji.

Jič. Tam také ať zůstane, sice —

Liz. Ať ho vezme čert, není-li pravda?

Jič. Odpusťte —

Jez. Mně se zdá, že slyším dole šeptání!

(V oknech Lizinčina pokoje se také objeví světlo. Jičinský a Lizinka se vzdálí od okna.)

*

Jez. (poslouchá). Zase všecko utichlo — ne — zase jakoby se potichu rozprávělo. — Ba věru — nechci se domnívat — minutu ještě počkám — pakli ji ale potom neuslyším řváti, vrazím dolů. (Poslouchá) Nic? — Pranic?

(Šroubek, Jičínský a Lizinka se smějou.)

Jez. Kýho kozla! dole je slyšet smích. To musím hned — (Chce od okna, v tom okamžení se dívá Šroubek z dola nahoru.)

Šroub. Ach, můj nejvzácnější pane Jezovče?

Jez. Co se děje?

Šroub. Ach můj nejmilejší pane Jezovče!

Jez. Tedy mluvte u všech čertů!

Šroub. Já přišel pozdě. Duch tu již je!

Jez. Jakže?

Šroub. A sice ne ctihodný duch matčin, nýbrž vtělený ďábel, milovník sám.

Jez. Pane! já se zblázním!

Šroub. Slečinka se ani dost málo neulekla.

Jez. Já přijdu, já přijdu! (Kvapí od okna.)

Šroub. Ano, jen přijď. (Mluví do vnitř.) Buďte dobré mysli, děti. Rozhodnutí se blíží.

Jez. zase u okna). He, pane Šroubku!

Šroub. Teď nastane povyk.

Jez. Pane Šro bku!

Šroub. Ano, jen si volej.

Jez. (u velikém strachu). Šroubku! Šroubku!

Šroub. (se objeví). Nuže, co se děje? Proč tak náramně křičíte?

Jez. Vy jste mne zamknul.

Šroub. Prosím tisíckráte za odpuštění.

Jič. }
Liz. } (uvnitř). Ha! ha! ha! ha!

Jez. Tedy mně honem otevřte!

Šroub. Já se nemohu s místa hnout. Ten druhý duch mne drží.

Jez. Pane, vy jste mne ošidil. Není to pravda, mimo vás není žádný dole. Vy chcete Lizinku svésti.

Šroub. Jak! Takové nařknutí já netrpím. Přistupte sám k oknu, pane Jičinský, aby se má nevinnost vyjevila.

Jič. Ano, ano, pane Jezovče, jsem tu opravdu.

Jez. Hoří! hoří!

Šroub. Můj nejmilejší pane Jezovče, k čemu ten povyk? Vy jste mi sám povídal, že nikdo na blízku nespí.

Jez. Já vyskočím z okna.

Jič. Jak se vám líbí.

Jez. Lizinko, kde jsi? máš míti mou kletbu!

Šroub. Právě jsem jí udělil mateřské požehnání.

Jez. Pane, vás vyhodím z domu.

Šroub. Ano, jen kdybyste mohl.

Jez. Ó však já se vám dostanu na kůži. Tu leží vaše truchlohra na stolku, já ji spálím.

Šroub. Zadržte! můj Hrom! můj Peklo! můj Krambambuli. Ne, slečinko, teď vám nemohu dále pomoci.

Jez. Aha! to účinkuje.

Jič. Jen se opovažte jediný list zničiti. My nalezli dlužní upsání, která ležela na vašem stolku.

Jez. (se lekne). Jakže?

Šroub. (tiše). Ale milý pane Jičinský, to celé harampátí nemá takovou cenu jako moje truchlohra.

Jez. Že máte má dlužní upsání?

Jič. Nikoliv vaše, ale Lizinčina.

Jez. Já jsem ztracen, zrazen, prodán!

Šroub. Rozumí-li si ten chlap, tedy vezme mou truchlohru a upustí od dlužního upsání.

Jič. Nuže, pane Jezovče, uzavřeme mír?

Jez. Ó já oklamaný Jezovec! — Teď ale už nechte žertů, pane, a pusťte mne ven!

Jič. Ne dříve, dokud nebude smír uzavřen. Já si vydobyl Lizinky a její dlužních upsání; vy zase máte truchlohru.

Jez. Ano, to mám něco pěkného! proklaté to haraburdí!

Šroub. Pane, nekritisujte tak nezdvořile.

Jič. K tomu jste mým vězněm; tedy vidíte, že jsem já v prospěchu.

Jez. Počkejte — jen co se rozední! Moji lidé přijdou . . . .

Jič. Ó pak budeme již přes hory a doly.

Jez. Dům je zamčen.

Jič. Vylezeme oknem.

Jez. Já vám hodím na hlavu všecko, co mně přijde do rukou.

Jič. To by nás na nejvýš poranilo, ale my pak přece vyvázneme. — Lépe bude, když uzavřeme rozumnou smlouvu. Dlužní upsání na deset tisíc zlatých — pamatujte si to dobře — celá to třetina jmění Lizinčina — zůstane opatřena řádným listem postupním na vašem stolku. Navzájem ale dáte vy písemné svolení k našemu sňatku.

Jez. Nikdy.

Jič. Nechcete-li, tedy vezmeme všechno s sebou, ohlásíme se zejtra u soudu a budeme žádati účty vaší správy.

Jez. Zpropadený člověk — dává mně nůž na hrdlo.

Šroub. Buď dobré mysli, můj Krambambuli.

Jez. Držte hubu! Kde je Lizinka? Musím s ní dříve promluvit.

Liz. Zde jsem, milý pane poručníku.

(Šroubek jí postoupí místo, objeví se ale hned zase u okna v pokoji Jezovcově.)

Jez. Mluv ty sladké, zpropadené děvče! Mohla bysi skutečně svého milého Jezovce opustit?

Liz. Ach ano, můj milý pane poručníku.

Jez. Nenutí tě k tomu vyhrůžkami — násilím?

Liz. Nikoliv, milý pane poručníku.

Jez. Byla bys tedy opravdu s to, svého milého Ježovce v zoufalost uvésti?

Liz. Ano, milý pane poručníku.

Jez. Tedy jdi k čertu!

Šroub. To bylo slovo, že ne?

Jič. Dáte tedy své svolení?

Jez. Mohu-li pak jinak?

Jič. Ale písemně.

Jez. Tedy mne pusťte.

Šroub. Použijte jen mého stolku, daruji vám arch papíru. Špagát tam musí také ležet; zatočte jím to svolení, mou truchlohru dejte k tomu, a pusťte to dolů.

Jez. Ale to dlužní upsání?

Šroub. To vytáhnete pak zase nahoru.

Jez. Ten prožluklý básník ví ve všem rady. (Odejde od okna.)

Šroub. Nu slečinko? co dělá srdečko?

Liz. Ach Jičinský! Snad je to všecko pouhý krásný sen!

Jič. Ano, ale blíží se ku blahému probuzení.

Šroub. Ano, vám je lehko; jen kdybych měl už svou truchlohru.

Jič. I tu ať vezme čert —

Šroub. Ponížený služebník! Už mi jich šest vyhvízdali. Ale teď jsem udělal dílo mistrovské, kdyby to vzal také čert —

Jez. Tu, tu jest ta celá zpropadená historie a domovní klíč k tomu, abyste mohli všickni co

možná nejdříve odtud vytáhnouti. (Spouští zavinutý papír a klíč po provázku dolů.)

Jič. (to zachytí). Každému, co mu patří. (Rozváže papír a podá Šroubkovi truchlohru.) Vám Hrom a Peklo a mně Lizinku!

Jez. (tahá za špagát). Ale zpáteční náklad?

Jič. (přiváže jiný papír). Tu jest.

Šroub. A zároveň vás ustanovuju za dědice všeho, co se v mém pokoji nachází.

Jez. (táhne papír nahoru). To věřím, je tu kalamář a dvě stará péra.

Jič. Ještě něco, vzácný pane Jezovče. Nežli se rozloučíme, udělte nám na důkaz úplného smíření své požehnání.

Liz. Ach ano! Učiňte tak, milý pane poručníku.

Jez. Mé požehnání z okna?

Šroub. I proč ne? Já budu míti čest k tomu svítit. (Přinese světlo a drží ho co možná nejdále z okna.)

(Jičinský a Lizinka vystrčí každý jednu ruku ven a podají si je.)

Liz. Tu jsou naše spojené ruce.

Jez. (po mrzutém zdráhání). Nuže, nemůže-li to jinak býti — (žehná s hora dolů.) Nebe vás žehnej a učiň ze všech vašich synů samé básníky; pak budou míti dosti trampot na tomto světě.

(Opona spadne.)

70. **Řemeslnická merenda.** Obraz ze života v 1 jednání. 24 kr.

75. **Jan Sachs.** Dramatická báseň ve 4 jednáních od Deinhardsteina. 24 kr.

79. **Krvavé křtiny** čili: Drahomíra a její synové. Romantický obraz z dávných dějin českých ve 4 odděleních. 28 kr.

85. **Nalezenec.** Veselohra ve 3 jednáních. 24 kr.

90. **Žižka z Trocnova.** Obraz z českých dějin v 5 odděleních. 26 kr.

94. **Lesní panna.** Kouzelná hra ve 4 odděleních se zpěvy. — **Dva lístky.** Veselohra v 1 jednání. Dle A. Kotzebue. 26 kr.

101. **Chudý kejklíř.** Charakterní obraz ze života s hudbou, zpěvem a tancem ve 3 jednáních. 24 kr.

105. **Měšťané a studenti,** aneb: Oblehnutí Prahy od Švédů. Historický obraz v 6 jednáních. 24 kr.

126. **Císař Josef Druhý.** Činohra ve 3 jednáních dle Varryho. 24 kr.

158. **Čestmír.** Dramatická báseň ve 2 odděleních (5 jednáních). Druhé vydání. 36 kr.

Vdovec. Veselohra v jednom jednání dle Deinhardsteina od J. K. Tyla. 12 kr.

Dále vyšly ve skladě téhož nakladatele

původní divadelní hry od Karla Šimůnka:

Ballerina. Veselohra v jednom jednání. 12 kr.

Byt pro svobodného pána. Fraška v jednom jednání. 16 kr.

V sobotu. Fraška v 1 jednání. 15 kr.

V Praze.
Nákladem Jaroslava Pospíšila.
1887.

Cena 26 kr. r. č.

Knihtiskárna J. Otty v Praze.